

11-åringars uppfattningar år 2010 om vad och vem som påverkar dem i frågor om vad som är kvinnligt respektive manligt

En fråga om genus

Abstract

Studiens syfte har varit att ta reda på vad elever anser påverkar, samt om deras synsätt påverkas i frågan om vad som är kvinnligt respektive manligt. Syftet har även varit att titta på skillnaden mellan tjejer och killar gällande vad de anser påverkar dem. Barn i åldrarna 6-11 år påverkas lätt av sin omgivning och att ta reda på om de själva anser att de påverkas utifrån media, föräldrar, skola och kamrater har varit av intresse. Undersökningen har varit av både kvantitativ och kvalitativ art, då en enkät med egna åsikter samt förvalda alternativ har varit i fokus.

Resultatet av undersökningen visar att det är svårt för 11-åringar att urskilja vem och vad det är som påverkat dem, samt att det skiljer sig mellan tjejer och killar i vem de anser som påverkat dem. Kamraterna är de som påverkat tjejerna mest i frågan vem och mamma är den som påverkar killarna. Likheten mellan killar och tjejer är att de anser i frågan vad som påverkat att det är TV som påverkat dem mest i deras synsätt om vad som är kvinnligt respektive manligt.

Ämnesord:

Genus, jämställdhet, kultur, kvinnligt, kön, manligt, samhälle

Förord

Vi vill börja med att tacka alla barn som deltagit i vår enkätundersökning, samt bidragit med mycket intressanta kommentarer och funderingar i vårt examensarbete. Utan er hade uppsatsen varit omöjlig att genomföra!

Ett stort tack vill vi även ge till vår handledare Margreth Johansson som hjälpt oss genom arbetets gång, samt stöttat oss i våra motgångar. Vi vill även tacka alla som stöttat och trott på oss i vårt arbete och gjort det möjligt för oss att genomföra vårt examensarbete. Uppsatsen har varit intressant och lärorik, vilket vi hoppas att även ni kommer att tycka. Vi vill även passa på att tacka varandra för ett utmärkt samarbete, kämpande och hjärtliga stunder.

Till slut vill vi även tacka Kaldi och hans getter som hittade kaffebönorna!

Kristianstad, Januari 2011

Anna Dellios & Elin Göstasson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Begrepp	7
1.3 Syfte	8
1.4 Problemformuleringar	8
2 LITTERATURGENOMGÅNG	9
2.1 Genus i ett historiskt perspektiv	9
2.2 Genus i ett nutidsperspektiv	11
2.2.1 Kvinnors och mäns olikheter; biologiskt och psykologiskt	13
2.3 Genus: påverkan utifrån media	14
2.4 Genus: påverkan utifrån kulturell bakgrund och skola	15
3 METOD	18
3.1 Insamlingsmetod	19
3.2 Urval och undersökningsgrupp	19
3.3 Konstruktion av enkäten	19
3.4 Vad det innebär att göra undersökningar med barn	20
3.5 Tillvägagångssätt	21
3.6 Bearbetning och analys	22
3.7 Etiska överväganden	23
4 RESULTAT OCH ANALYS	24
4.1 Påverkan i kategorin färger	25
4.2 Påverkan i kategorin kläder och saker	27
4.3 Påverkan i kategorin smink	29
4.4 Påverkan i kategorin smink där barnen tar ställning	31
4.5 Påverkan i kategorin bilar och dockor	33
4.6 Sammanfattning	36
5 DISKUSSION	36
5.1 Metoddiskussion	37
5.2 Resultatdiskussion	39

REFERENSER.....43

BILAGOR

1 INLEDNING

I dagens samhälle är det mer accepterat att en kvinna är mer lik en man till sätt och utseende, än om en man skulle vara mer kvinnlig än manlig till sätt och utseende (Andersson, 2009). Frågan är om vi nu strävar efter ett jämställt samhälle borde inte båda vara lika accepterade? Många gånger försöker man forma kvinnorna till att bli mer manliga genom att ta för sig och höras, eftersom de har ryktet med sig att bland annat vara tysta och försynta (Borisson-Fallgren, 2003). Det finns många teorier om hur kvinnor och män bör vara, bete sig och klä sig, vilket framförallt syns i media och i vår vardag. Man påverkas oavsett om man vill eller inte. I åldrarna 6-11 år hör man ofta uttrycken ”killigt” och ”tjejigt”, då man redan då har föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt (Borisson-Fallgren, 2003). Men hur mycket påverkas vi egentligen? Samhället ska verka för jämställdhet och i skolan ska pedagoger enligt Lpo 94 (Lärarnas Riksförbund, 07/08) bemöta varje enskild individ utifrån deras förutsättningar och behov, oberoende av vilket kön de tillhör. Vad är det som gör att vi får våra föreställningar om vad som är kvinnligt respektive manligt? Vad bestämmer kvinnligt och manligt idag? Eftersom det tidigare inte gjorts någon forskning om genus kring 11-åringar, har vi valt att göra en studie kring dem.

1.1 Bakgrund

I dagens samhälle förs en ständig debatt om vad som är kvinnligt och manligt samt en strävan efter att uppnå jämställdhet i samhället. Men hur är det egentligen med manligt och kvinnligt? Måste man bli det man föds till och är det redan förutbestämt hur man ska bete sig? Enligt Nordahl (1996) föds barnet in i en värld som är könspräglad. Barnet självt är vid födseln omedvetet om sitt kön, medan alla runt barnet förhåller sig till barnet som kön. Man skiljer på kläder, beroende på om barnet är en flicka eller pojke samt hur man talar. Det här är någonting som Wilhelmsen (2003) också poängterar att redan från födseln behandlar vi flickor och pojkar olika. Det är sedan länge vetenskapligt dokumenterat enligt Nordahl (1996) att man håller i små pojkar i ett fastare och bestämt grepp samt klär det i mörkare färger i förhållande till flickans ljusa. Barn blir inte medvetna om sin könsroll förrän vid cirka 2-års ålder. Pojkar måste vid 2-årsålder bli erkända av omvärlden och sig själva. För att hans könsidentitet ska bli erkänd måste han bevisa att han inte är kvinnlig, alltså inte en flicka som sin mamma. Det blir en brytningsperiod mellan son och mor. Pojken måste även bevisa ”att han inte är ett barn” vilket innebär sårbar, liten och som kopplas till beroende och hjälplös.

Han måste även bevisa att han inte är homosexuell, eftersom de uppfattas av heterosexuella män som bärare av det kvinnliga, vilket är den kvinnlighet som män vid etableringen av sin könsidentitet tar så stort avstånd som möjligt ifrån. Pojkarnas maskulinitet bildas som en negation till femininiteten, vilket är ett stort problem för pojkar och deras maskulinitet. Hela livet måste de värja sig mot femininiteten för närvarandet i sin maskulinitet. Haag (2003) skriver att man inte föds till kvinna, utan man blir det. Kön och genus är begrepp som det pågår en ständig diskussion om inom feministisk forskning. Enligt Wilhelmsen (2003) anses utvecklingen av ett kön vara en process som formar människor till sitt feminina respektive maskulina genus. Enligt Lpo 94 (07/08) ska:

Skolan skall aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på de, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Den skall ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillstånd (Lpo 94, 07/08 s.13).

Samhällsidealet formar elevernas intresse och skolan är inte den enda som påverkar elevernas beteende och synsätt. Barn är väldigt lättpåverkade, enligt Havnesköld & Risholm Mothander (2009), då barn är vad de är på grund av att de inte vet något annat, vilket leder till att de påverkas lätt av exempelvis mode och attityder i kamratgrupper.

Enligt Reuterstrand (2010) ska man vara försiktig när man generaliserar och gör kopplingar mellan kön och genus. Det är farligt att göra sådana kopplingar eftersom det är lätt att fastna i stereotyper och att man nöjer sig med stereotyperna som förklaringar. Man letar därför inte vidare efter vad som faktiskt egentligen ligger bakom. Det kan vara väldigt missledande att tala om ”gruppen män” och ”gruppen kvinnor”. Kvinnor har i samhället fått en passiv roll tilldelad till sig. ”Det handlar inte alltid om vem man är utan vem man skulle vilja vara och med vilka normer, värderingar och ideal man identifierar sig med” (Reuterstrand, 2010 s. 15).

1.2 Begrepp

I det här arbetet kommer vi att belysa begrepp som samhälle, genus, kön, kvinnligt och manligt samt jämställdhet. Nedan beskriver vi de centrala begrepp som belyses under arbetets gång.

Samhälle är en benämning på en grupp individer som med kontinuitet över tid och viss varaktighet är sammanbundna av ett socialt nätverk av relationer (Nationalencyklopedin, 2010). De övriga kännetecknen är gemensam tradition och kultur individerna emellan, vilket överlever invånarna över tid och att samhället till största delen reproduceras av sig självt samt att det är avgränsat territoriellt. Samhället benämner vi i vårt arbete där skola, kultur och massmedia ingår samt är en del utav det.

Genus är ett begrepp, vilket används för att urskilja vad det är som formar män och kvinnors sociala beteende. Enligt den svenska akademiens ordlista (2010) ses genus som beskrivning av kvinnligt eller manligt kön. Enligt (Hirdman, 2001) härstammar genus från det latinska ordet gen-ere vilket betyder släkte och kön. Vi har belyst genus genom att fokusera på den biologiska skillnaden samt det generella beteendet hos kvinnor och män. Enligt Haag (2003) används idag ordet genus istället för kön, på grund av att det ska förstås som både en kulturell samt en social tolkning av biologi. Med kön menar vi en kvinna och en man. Enligt den svenska akademiens ordlista (2010) definieras kön som karaktärsdraget av att vara hona eller hane, vilket vi här benämner som genus, samt kvinnligt och manligt.

Jämställdhet är något som innefattar kvinnor och mäns lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter, vilket menas med att ens kön inte ska vara ett omotiverat hinder för ens personliga utveckling. Det innehåller även lika möjligheter till ekonomiskt oberoende, samhällsinflytande, företagande och utveckling i arbetet. I vårt arbete menar vi att jämställdhet är att kvinnor och män har lika mycket värde samt att de kan och ska ha rätt till att utföra vilket arbete de vill. Jämställdhet handlar i arbetet om könsskillnaderna.

1.3 Syfte

Syftet är att ta reda på vad 11-åringar anser påverkar, samt om deras synsätt påverkas i frågan om vad som är kvinnligt respektive manligt. Det är viktigt som pedagog att ha en medvetenhet om vad som påverkar barnen, så att pedagogen kan förhindra fördomar och få barnen att ha ett kritiskt förhållningssätt till allt de ser och hör.

1.4 Problemformuleringar

- Kan 11-åringar urskilja huruvida de blir påverkade om vad som är kvinnligt respektive manligt?

- Vem eller vad har påverkat 11-åringarnas synsätt på vad som är kvinnligt respektive manligt?
- Skiljer det sig mellan pojkarnas och flickornas svar om vem och vad som påverkat dem?

2 LITTERATURGENOMGÅNG

I det här kapitlet inriktar vi oss på vad tidigare forskning säger om genus i ett historieperspektiv, nutidsperspektiv, kvinnor och mäns psykologiska och biologiska skillnader samt samhällets påverkan på barn om vad som är kvinnligt respektive manligt. Samhället menar vi är media, skola och kulturell bakgrund.

2.1 Genus i ett historiskt perspektiv

Andersson (2009) poängterar att det fanns en skarp skillnad mellan manliga sysslor och kvinnliga sysslor i bondesamhället, men även längre tillbaka i tiden. I bondesamhället råkade mannen ut för omgivningens sanktioner om han lät en kvinna hugga ved samt om en kvinna hade hand om hästar krävde man en förklaring. Om en man utträttade kvinnoysslor hånade man dem och de ansågs kvinnliga, vilket var det värsta en man kunde råka ut för. Andersson (2009) anser att i och med ovanstående kunde det vara svårt för mannen att ta för sig ett kvinnligt ansvarsområde, men att kvinnor tog över delar av mannens ansvarsområden och sysslor har visat sig vara lättare. Det karakteristiska för arbetsdelningen sammanfattas som en ideal uppdelning i manliga och kvinnliga arbeten, där kvinnor kunde överträda gränserna och där männen vägrade att befatta sig med de typiska kvinnoarbetena som mjölkning, textilberedning, barnomsorg och matlagning. Enligt Havnesköld & Risholm Mothander (2009) har mannens roll i familjen, enligt äldre teorier, beskrivits som en försörjare och en som garanterar en trygg period för barnets uppväxt och utveckling, samt som ett stöd för kvinnan i hennes modersroll. Det här är någonting som än idag lever kvar, då de här föreställningarna inte försvunnit utan trots att samhället förändrats genom industrisamhället, då kvinnor också började arbeta, så förblev ändå synsättet om kvinnans roll i samhället att ta hand om barn och hem. Att mannens ansvar var den ekonomiska delen i hushållet och kvinnornas ansvar var hemmet har Larsson (1999) en definition av. Under 1800-talet ansågs kvinnan vara moraliskt överlägsen mannen, som var handlingskraftig samt logiskt intelligentare än kvinnan. I och med det fick kvinnan ta hand om uppfostran av de små barnen samt hemmet. Hemmet skulle genomsyras av goda seder samt vara fyllt av värme och kärlek,

vilket därav blev kvinnans lott, då hennes egenskaper anses vara just de här. Familjens överhuvud var mannen och därför hade han ansvaret för offentliga inflytanden. Att man ansåg att kvinnan och mannen hade skilda uppgifter var inget nytt på 1800-talet. Det som däremot var nytt på den tiden var att den medicinska vetenskapen i högre grad kunde visa på skillnader i det biologiska mellan kvinnor och män.

I den senare delen av 1800-talet, när skogsindustrin kom igång, vilket var särskilt markant uppe i norrlands skogsbygder, var männen borta en del ifrån hemmet. Det resulterade i, enligt Andersson (2009), att kvinnorna fick överta mycket av gårdens arbeten själv. Det här tvingade kvinnorna till att vara flexibla och överskrida de traditionella gränser mellan kvinnors arbeten respektive männens, vilket säkert även påverkade föreställningarna runt kvinnans roll i hushållet. Andersson påpekar här att det fanns en snäv skillnad i mannens roll jämfört med kvinnans, då mannens roll var mer begränsad och risken till att mannen skulle göra sig till åtlöje var större än för kvinnan. Den praktiska vardagen och förutsättningarna för den, aktualiserar frågan rörande norm och praktik. De ansvarsområden som uppfattas som antingen manliga eller kvinnliga här, syftar på dem som är könskodade. Det här menas med att oavsett om någon av det ena könet någon gång ibland tvingas att göra sysslan, ändå är klart för alla de som är inblandade att den här sysslan "egentligen" är antingen manligt eller kvinnligt ansvarsområde. Enligt Hansen (2006) bör uppdelningen i hushållet, mellan de manliga och kvinnliga områdena, ses som ett ideal där de inte nödvändigtvis alltid i alla lägen upprätthållits i praktiken samt att kompromisser har ägt rum. I det gamla bondesamhället var man helt enkelt pragmatisk. Hushållets centrum bestod i en kvinna och en man, en husbonde och en matmoder, där husbonden var den som bestämde över både hushållet och hustrun (Andersson, 2009). Mannen var kvinnans överhuvud och borde därför vara undergiven honom (Laskar, 2005). Mannen representerade hushållet utåt och var den överordnade med det yttersta ansvaret. Viktigt att poängtera är att denna makt som mannen hade, även var reglerad i lagen. Enligt Fiebranz (2002) skulle matmodern åtlyda sin make, men vid behov gå in i hans ställe om han var frånvarande eller om hon blivit änka. Utifrån den här grundläggande relationen, positionen som husbonde och matmor, konstruerades genus inom hushållet det manliga och kvinnliga. Fiebranz beskriver vidare att den makt som husbonden hade var beskriven i lagtext som grundades på jordinnehav, men även på religiösa grunder där hustavlan var förebilden. Genom den här tavlan hade husbonden ansvar för sina underlydande, rörande exempelvis materiell välfärd och kristlig fostran, de andra

medlemmarna i hushållet skulle visa underdånighet och vördnad. Mannen var hierarkiskt överordnad kvinnan i det förindustriella agrara samhället.

Andersson (2009) menar att man i bondesamhället hade en stor kännedom om djurens reproduktion, men bara lite inom den mänskliga. Man var diskret inför barnen gällande sexualiteten men man hade ett obesvärat umgänge med könsorden. Förklaringen till det var att sexualiteten var något som var för de vuxna och dem som hade eller haft en förbindelse med någon av det andra könet. Synen på könslivet som bönderna hade var att sexualiteten stod i reproduktionens tjänst. Vuxna fick ha umgänge med varandra, men det förutsattes att man trolovat sig eller hade siktat in sig på äktenskap. Så länge sexualiteten var legitimerad enligt ovanstående förekom det tämligen lite skam som var förknippat med sexualiteten. Laskar (2005) poängterar att kärlek både var både kroppsligt och själsligt, vilket uttrycktes till en ömsesidig dragning av det motsatta könet. Äktenskapet ansågs vara kärlekens förnuftsmässiga form. Vad det var som utgjorde den legitima förbindelsen mellan en man och en kvinna, kunde vara olika i olika delar av Sverige, vilket berodde på vilka sedvänjor man hade före äktenskapet (Andersson, 2009). Enligt svensk lag på den tiden var det straffbart och förbjudet med utomäktenskapliga förbindelser, men samtidigt fanns det en kristen bild av att trolovning och samlevnad utgjorde äktenskapet där kyrkans vigsel var som en bekräftelse efteråt. Laskar (2005) förklarar att sexualitet är någonting som alltid kopplats samman med fortplantning. Människan har länge funderat över de skillnader som skiljer människans fortplantning ifrån djurens, vilken skiljer sig då människan kan välja plats, tid och partner för könsnjutningen medan djuren styrs av ögonblickets instinkt. Äktenskapspartnern skulle grundas i själsligt, sexuellt och med gemensamt tycke bland de båda parterna under 1800-talet, men äktenskapsinstitutionen var strängt lagbunden genom lagstiftning och konventioner. En del tilläts ingå äktenskap med varandra, medan andra inte fick. Äktenskapet har handlat om egendomars och släkters sammangående om arv och avkomma. Att gifta sig med någon av samma kön var förbjudet i 1800-talets Sverige.

2.2 Genus i ett nutidsperspektiv

Enligt Havnesköld & Risholm Mothander (2009) går samhällsutvecklingen snabbt. Under de senaste hundra åren har de västerländska familjemönstren ändrats dramatiskt och förändringen fortsätter. I Sverige har de samhälleliga ambitionerna höjts gällande båda föräldrarnas engagemang i sina barns omvårdnad i tidig ålder. ”De samhälleliga och kulturella faktorer som påverkar vårt sätt att leva har med all sannolikhet större effekt på förmågan att ta hand om barn än könet på den som gör det”(Havnesköld & Risholm Mothander, 2009 s. 266).

Man kan här konstatera att våra kulturella valmöjligheter är större idag än någon gång tidigare, att båda föräldrarna tillåts att bli delaktiga i små barns omvårdnad. Angervall (2005) anser däremot att kvinnor fortfarande verkar vara kopplade till hemmet och familjen, medan män hör ihop med yrkeslivet. Laskar (2005) anser att det idag sker normaliseringsprocesser genom subjektskapande uppdelningar i motsatspar. Exempel på det är man/ kvinna och heterosexualitet/ homosexualitet, där motsatsparen inte ses som jämställda utan befinner sig på skilda platser i en hierarki där man och heterosexualitet står över deras motsatser kvinna och homosexualitet i definierings- och kategoriseringssyfte där de skapar och utgör normen i samhället. Laskar poängterar att sexuella handlingar som inte är heterosexuellt knutet utpekade som avvikande. Därmed naturliggörs heterosexualitet som nödvändig, önskvärd och normal. Frågor som kan dyka upp vid arbetet med kvinnligt och manligt är de frågor som Laskar ställt sig: ”Går det att beskriva kvinnligt och manligt kön utan att samtidigt skapa ideal och normer om vad kvinnor och män är? Går det att beskriva isärhållen kvinnlig och manlig sexualitet förenad heterosexuellt utan att samtidigt skapa ideal och normer?” (Laskar, 2005 s. 27).

Angervall (2005) anser att det idag förekommer föreställningar på företaget om hur kvinnor ska vara. Sådana föreställningar skapar förväntningar på kvinnors beteende, hur de ska vara, i relation till män. Kvinnor antas ägna sig åt familj och barn i större utsträckning än män, medan männen antas ägna sig åt karriären. Kön är inte heller idag bara något naturligt som finns, utan könsidentiteten är någonting som är intimt förbunden med sociala handlingar, som kräver avsevärd ansträngning (Smedler & Drake, 2006). Författarna fortsätter med att förklara att om en kille målar läpparna så får han veta att han är en kille på fel sätt av sin omgivning. Likaså om en tjej rakar av sig håret och inte bryr sig om hon skulle vara smutsig under naglarna, så får hon höra att hon inte är tillräckligt tjejig. ”När någon agerar på tvärs med förväntningarna blir det tydligt att kön inte är något man bara är, utan något man ständigt måste göra” (Smedler & Drake, 2006 s. 54). Enligt den rådande normen måste man agera på rätt sätt, inom de förutbestämda ramarna, för om man bryter mot dem skapar det osäkerhet och ifrågasättanden och reaktionerna kommer direkt som svar på beteendet. Tror killen att han är en tjej? Tror tjejen att hon är en kille? Vi både skapar och upprätthåller kön, genom egna handlingar samt genom reaktioner mot dem som bryter ordningen. Kön handlar alltså idag om sociala innebörder och överrenskommelser och är inte ett biologiskt faktum. Det här innebär inte att man förnekar den biologiska olikheten mellan människor. Enligt Magnusson (2005) har uppdelningen av kön utformats utifrån egenskaperna och rangordningarna i västerländska

kulturer genom att kategorisera man och kvinna, vilka framstått som naturliga, vilket innebär att de inte är skapade eller konstruerade. Magnusson (2005) menar även att det är själva upprätthållandet av hierarkierna och kategoriseringarna som skapar föreställningar om de grundläggande olikheter som finns mellan könen, vilka även producerar olikheter mellan män och kvinnor.

2.2.1 Kvinnors och mäns olikheter; biologiskt och psykologiskt

Identiteten består av tre viktiga delar, en psykologisk, en biologisk och en social del (Frisén, 2006). I praktiken går de här tre delarna inte att skiljas åt då de hela tiden samspelar. Under tonåren ger förändringarna inom de tre delarna av identiteten upphov till en kris, då barn utvecklas till kvinnor eller män. Förändringarna kan vara exempelvis att kroppen utvecklas på grund av puberteten så att nya känslor och tankar dyker upp, samt att samhället kräver att tonåringen ska ansvara för sig själv. Den här krisen som uppkommer är en vändpunkt i livet och bör inte misstolkas som något negativt och katastrofalt. Även om vi hela tiden i livet definierar oss själva genom vårt utseende och kropp blir kopplingen mellan identitet och kropp speciellt tydlig under pubertetens turbulens. Frisé (2006) fortsätter med att poängtera att vårt utseende, hållning och kläder säger något om vår identitet och om man är kvinna eller man. Enligt Smedler & Drake (2006) antas en flickas identitet vara definierad genom empati och närhet, medan pojkens bygger på självständighet.

Barn i senare mellanstadiet och på högstadiet är på väg in i tonåren och utvecklas biologiskt och psykologiskt till kvinnor respektive män (Frisén, 2006). Barn i åldrarna 11-12 år kommer in i puberteten. Det är den fysiska utvecklingen som hör ihop med puberteten som får flera psykologiska och sociala konsekvenser, vilket har att göra med vår tendens att bilda en uppfattning om människor med utgångspunkt i det intryck deras yttre förmedlar. En tonåring som inte kommit i puberteten ser mer ut som ett barn än en man eller kvinna och bemöts därför som ett barn av andra. För att hitta sin egen identitet experimenterar barn i tonåren med olika roller, för att till slut hitta sin egen identitet som antingen kvinna eller man samt hur man vill vara (Johansson, 2006). Eftersom vi lever i ett informationssamhälle får barnen tillgång till obegränsat med roller, genom att de kommer i kontakt med olika människor i olika samhällen samt i olika delar av världen. Här stöter barnen på både kultur och media av dess olika slag. Barnen har nu för tiden så mycket att välja mellan hur de vill vara och göra med sitt liv, då det inte bara är föräldrarna och det lilla samhället som styrde förr.

Det som antas vara kvinnors och mäns olika egenskaper, kompetenser, och intressen betraktas ofta som komplementära (Angervall, 2005). Lika mycket som kvinnor och män påstås ha olika kompetenser, antas de även komplettera varandra och vara varandras komplement. Arbete med jämställdhet handlar främst om att motverka attityder och värderingar som kan knytas till kön, vilket påverkar kvinnors och mäns villkor negativt. Både kvinnor och män ska ges utrymme att få vara både kvinnor och män. Det anses även viktigt att påverka kvinnliga och manliga normer. Den manliga normen är den som kännetecknar de egenskaper som män har. Det finns skillnader mellan kvinnor och män som man inte kan bortse ifrån. En sådan skillnad är att kvinnor föder barn. Kvinnors och mäns skilda villkor beror på olika egenskaper och prioriteringar. Enligt Angervall (2005) anses kvinnor vara mjuka i sitt beteende och definieras därför som något kvinnligt. Män och manlighet förknippas ofta med maktpositionerna i yrkesutövningarna, medan kvinnor och kvinnlighet förknippas med social kompetens, en mer värdeladdad kunskap samt ett mer ansvar för barn och hem. Att våga satsa och ha rätt i någonting är en manlig egenskap.

2.3 Genus: påverkan utifrån media

I dagens samhälle uppkommer det genom media och i sociala sammanhang markörer och diskussioner om vad som är kvinnligt respektive manligt. Det sätt som man talar om samt beskriver kvinnligt och manligt påverkar de handlingar man utför i vardagen (Borisson-Fallengren, 2003). Wilhelmsen (2003) anser att... ”eftersom man redan tidigt i livet införlivar könets betydelse i vår identitet utifrån samhällliga normer och värderingar är könets betydelse för oss som individer och dess funktion i samhället i någon mån påverkade av varandra” (Wilhelmsen, 2003 s. 83).

Medias påverkan ur ett jämställdhetsperspektiv förklarar Wilhelmsen (2003) med att olika ”berättelser” genomsyrar ungdomars och barns vardag. Överallt i reklam och i olika medier, tidningar och bilder finns det markörer för hur de båda könen ska uppfattas. Över tid har norm och praktik gällande manligt och kvinnligt förändrats. Andersson (2009) anser att det fanns en fördelning mellan vad som var manligt respektive kvinnligt i bondesamhället. Under den här tiden tycks det ha existerat en uppfattning där ansvarsområdena var starkt åtskilda. Exempelvis ansågs mjölkning inte lämpligt för en man men inte bara olämpligt utan dessutom ansågs det skamligt av en man att mjölka en ko. Gällande vedhuggningen visade det sig att om en man lät en kvinna hugga ved råkade han ut för omgivningens sanktioner.

I dagens samhälle påverkas barn och ungdomar av massmedias synsätt med ofta stereotypiska förebilder av män och kvinnor (Borisson- Fallgren, 2003). Män framställs i media idag som tuffa och starka och kvinnor skildras som svaga och sexiga. Skolan har här en svår uppgift att påvisa att det även finns andra synsätt och värderingar om män och kvinnor, än de som framställs i media. Tv-program och tidningar som riktar sig till tonåringar överdriver ofta upplevelsen många har av akuta behov att förändra och åtgärda sitt utseende, kroppen och relationerna till det kvinnliga respektive manliga (Frisén, 2006). Friséen förklarar vidare att massmedia och reklam får i dagens samhälle nästan alla ungdomar att känna sig missnöjda eller avvikande på något sätt med sitt utseende. Under en tid var kraftiga kroppar, fylliga lår och runda magar något som ansågs som attraktivt. I en annan tid gäller motsatsen med platta magar och slanka kroppar. Vår kultur är väldigt kroppsfixerad med tydliga skönhetsideal om hur kvinnor och män ska se ut. Definierar man dagens ideal lite snävt får vi för närvarande en ideal med smala kvinnor och muskulösa män. Den entydiga färdigproducerade bild av skönhet som förmedlas av media, blir allra svårast för ungdomar att motstå, eftersom de är oklara över sina egna åsikter samt ofta väldigt känsliga för andras åsikter.

2.4 Genus: påverkan utifrån kulturell bakgrund och skola

Enligt Havnesköld & Risholm Mothander (2009) är det vanligare i ett globalt perspektiv att kvinnan, mamman, lägger ner mer tid i omvårdnaden av sina barn än vad männen, pappan, gör. ”Den genus- och etnicitetsinriktade granskningen är angelägen, eftersom vår könsförståelse och kulturförståelse är något vi ofta är omedvetna om”(Havnesköld & Risholm Mothander, 2009 s. 19). Alla är vi uppvuxna i olika sammanhang där uttalade föreställningar finns om vad som är kvinnligt och manligt, vilket krävs en medvetenhet för att upptäcka de gömda värderingarna. ”I varje given tid och kultur finns ideal kring kropp och utseende” (Frisén, 2006 s. 27). Idealen ändras dock fort. På samma sätt som kroppsidealerna har förändrats under historiens gång har även uppfattningen om ett vackert ansikte ändrats. Ett skönhetstecken ansågs länge vara en liten mun i Europa och Asien, medan de skönhetstidningar vi har tillgång till idag föreskriver en stor mun med stora läppar. De här idealerna som finns är mycket kulturellt styrda och varierar starkt från tid till tid. ”Individens utveckling är beroende av samspelet med den omgivande miljön” (Havnesköld & Risholm Mothander, 2009 s. 21). Man kan aldrig lyfta ur barnet från sitt sammanhang av miljö och relationer. Barn utvecklas och formas utifrån aktiviteter och händelser som inträffar i individens absoluta närhet. En sådan närhet är exempelvis mellan barn och föräldrar. Barn

formas och utvecklas även av olika möten med olika människor som exempelvis i vänskapsrelationer. Lagar och normer är också något som styr då det finns jämställdhet mellan föräldrar, men även att barn påverkas indirekt, där de inte är direkt berörda. Enligt Smedler & Drake (2006) utvecklas identiteten i samspel mellan psykologiska, biologiska och sociala faktorer. Här menar Månsson (2001) att det finns omedvetna värderingar och mallar för hur pojkar och flickor bör vara, bundet till både kultur och egen fostran som leder till avbildningar. Wilhelmsen (2003) fortsätter med att poängtera att genus inte är något som är biologiskt givet, utan något som är socialt och kulturellt betingat. En historisk process bakom vad som är kvinnligt och manligt finns. Det handlar alltså inte bara om könsidentitet och individualitet, utan om hur de olika skillnaderna inom könen konstrueras i lagar och relationer. Det finns två logiker som genussystemet innefattar: ”könens isärhållande” som innebär att man inte blandar kvinnligt och manligt, samt ”den manliga normen” som innebär att det manliga alltid står över det kvinnliga. Genus är något som är relaterat till makt. Genus är alltså något som syftar på strukturella och socialt grundade skillnader mellan det som är manligt respektive kvinnligt, maskulint och feminint, vilka bildas och återbildas genom kollektiva och enskilda processer. ”Genom att skilja på individuellt kön och genus kan man se förbi könsstereotyper och rikta uppmärksamhet och reflektion kring individens samspel i den sociala kontext som den ingår i” (Wilhelmsen, 2003 s. 83). Wilhelmsen förklarar vidare att om man ser omvärlden ur ett genusperspektiv kan genus synliggöras i relation till materiell ordning och strukturer samt i normer och föreställningar. Med det här synsättet koncentrerar man sig på könets betydelse, inte på skillnader och likheter.

Smedler & Drake (2006) poängterar att alla människor har, oavsett om man är kvinna eller man, omedvetet bestämda förväntningar på andra i vår omgivning, där vi förväntar oss tydliga och omedelbara signaler om könstillhörighet. Könstillhörigheten ska signaleras på ett sätt som är socialt och kulturellt korrekt och om det inte gör det blir vi människor osäkra. Enligt Havnesköld & Risholm Mothander (2009) är familjemönstrena idag mer komplexa, där barn växer upp i olika familjekonstellationer, ofta även i en mångkulturell miljö. Vi lever idag i ett jämställt samhälle där vi strävar efter att alla ska ha lika rättigheter oavsett vilket kön man tillhör. Utgår man ifrån att könsroller är socialt och kulturellt skapade kan man både studera och förstå hur kvinnligt och manligt ”görs” (Wilhelmsen, 2003). Man skapar sina egna sociala praktiker och föreställningar. Uppväxten och vuxenlivet ses som en hel process där människan formas till sitt maskulina eller feminina genus. Enligt forskning anser ungdomar

att föräldrarna fostrar i första hand gällande etiska frågor och moraliska förhållningssätt. Det sätt som föräldrar förhåller sig till, är olika i förhållande till vilket kön deras spädbarn har. Det sättet som föräldrar har berör allt ifrån leksaker och färger till hur barnen behandlas. Enligt Havnesköld & Risholm Mothander (2009) minskar föräldrarnas inflytande i allmänhet påtagligt på barnens liv när barnen börjar skolan. Både barnens sätt att tänka och uttrycka sig, samt att reglera sitt känsloliv går igenom en kvalitativ förändring under barnens skoltid. Det här visar hur stort inflytande skolan har, men även föräldrar och kamrater, gällande deras synsätt. Enligt Havnesköld & Risholm Mothander (2009) söker barn och tar in information från omvärlden och utvecklas, samt förändras genom den. Barnet kan dock inte förändras och utvecklas ensamt, utan det behöver stöd av någon omhändertagande person för att barnet ska kunna utnyttja sina egna resurser. Man kan aldrig isolera barn från födseln, vilket betyder att det sociala och historiska alltid präglar oss och frågan om vad som är biologiskt givet kan därför inte besvaras utan det sociala och historiska (Wilhelmsen, 2003). Redan från födseln behandlar vi flickor och pojkar olika. Vi har redan tolkningsramar och föreställningar om manligt och kvinnligt, vilket påverkar hur vi är, vårt sätt samt vårt sätt att tänka. Kvinnligt och manligt är något som är kulturellt betingat, man lär sig med andra ord att vara kvinna eller man. En del strukturer är väldigt seglivade och traditionsbundna. Det här visar på hur viktigt det är att vuxna i barnets omgivning kritiskt granskar det egna sättet att vara och agera om man vill ha det jämställt mellan könen. ”Vuxna tolkar utifrån sin föreställning om vad som anses som manligt och kvinnligt” (Wilhelmsen, 2003 s. 83).

Borisson- Fallengren (2003) poängterar att lärarnas handlingar och tal påverkar eleverna och deras synsätt på genus och jämställdhet. De värderingar och föreställningar vi har om kategorierna kvinnligt och manligt uppträder inte ofta på en medveten nivå, därför är det inte heller så lätt att förändra. Barn i åldern 6-12 år påverkas lätt av attityder som dominerar i deras omgivning som de befinner sig i (Havnesköld & Risholm Mothander, 2009). De är vad de är eftersom de inte vet något annat, vilket leder till att de påverkas lätt av exempelvis mode och attityder i kamratgrupper. Kamratgruppen är något som spelar en stor roll i den positiva bekräftelsen av barns egna identitet i skolåldern. Både föräldrar och syskon är fortfarande mycket betydelsefulla men även andra vuxna som tränare och lärare, har ett visst inflytande på barn. Men för barn i åldrarna kring 8- 9 år är det viktigt att få vara med i laget eller gänget. Det här är någonting som Smedler & Drake (2006) poängterar då de anser att grupptillhörigheten är det viktigaste av allt för barn. I mellanstadiet kan barn se sig själva med

andras ögon och det avgörande här är hur barnen definierar sig själva i förhållande till kamratgruppen (Havnesköld & Risholm Mothander, 2009). Enligt Frisé (2006) spelar kompisars och kamraters attityder en stor roll i deras sätt att se på sina egna kroppar. Ett kroppsideal är synligt i skolåren, där föreställningar finns om vad som är kvinnligt respektive manligt.

De normer som finns i barn och ungdomars vardag gällande hur pojkar och flickor ska vara och se ut, handlar i stor grad om kläder och utseende. Vid intervjuer med 9-11-åringar har det visat sig att kläder är ett centralt ämne och något som är värdeladdat (Borisson- Fallgren, 2003). Kläderna är det som ger signaler kopplat till genusordningen, men även smink och håll i öronen skänker budskap om hur man vill vara eller vem man är. Det gäller att vara rätt och vara på ett visst sätt för att undvika utanförskap. Innerst inne finns det en rädsla av flickor och pojkar att de inte ska vara omtyckta av andra om man är annorlunda. Normerna bevaras därför som ett slags hierarkiskt mönster från de äldre eleverna i skolan till de yngre eleverna i skolan. Det är dock inte bara eleverna som påverkar varandra utan även de vuxna i barns och ungdomars vardag påverkar och upprätthåller normer då de i sin tur köper kläder som är könsbundna. Det här är någonting som Nordahl (1996) tar upp i sin bok *Vilse i damdjungeln: En debattbok om pojkar i barnomsorgen* där det står att man skiljer på kläder, beroende på om barnet är en flicka eller pojke, men även hur man talar till barnet. Det är sedan länge vetenskapligt dokumenterat enligt Nordahl (1996) att man klär pojkar i mörkare färger i förhållande till flickans ljusa. Borisson- Fallgren (2003) förklarar vidare att anpassningen till normerna i samhället är starkt cementerad. De vuxna verkar inte ifrågasätta den här handlingen på grund av snällhet och ingår därför i ett led där de bidrar till att vidmakthålla genusordningen. Enligt en undersökning av Borisson- Fallgren är det uppenbart svårt att bryta invanda mönster.

3 METOD

I det här kapitlet beskriver vi hur vi har valt att gå tillväga vid vår undersökning genom urval och undersökningsgrupp, insamling av data, tillvägagångssätt, vad det innebär att göra undersökningar med barn, bearbetning och analys samt etiska överväganden.

3.1 Insamlingsmetod

Vi valde att göra en enkätundersökning för att få så många svar som möjligt, för att på så sätt öka tillförlitligheten i undersökningen samt kunna generalisera svaren. Genom en enkätundersökning ställdes frågorna till barnen skriftligt och de blev inte iakttagna på samma sätt som under en intervju där man sitter tillsammans med en vuxen. Enligt Krag Jacobsen (1993) är ett av de stora problemen som man möter vid undersökningar med barn, deras tendens att vara generade och självmedvetna. Det här kan även gälla vuxna, men för barn yttrar det sig ofta genom att de nästintill blir svarslösa och handlingsförlamade.

Vi har gjort en indirekt observation i vår enkätundersökning. En indirekt observation innebär den data man samlar in genom enkäter och intervjuer, där man frågar individerna om deras beteende, upplevelser, känslor och attityder (Hansagi & Allebeck, 1994).

3.2 Urval och undersökningsgrupp

Undersökningar har tidigare gjorts om genus på förskolebarn genom observationer av barn och pedagoger, samt på högstadieelever och gymnasieelever då frågorna har varit riktade direkt till dem själva. Anledningen till att vi valde att studera just 11-åringar beror på att det inte finns så mycket av tidigare i forskning kring de här åldrarna. Vi har valt att studera 11-åringar genom att besöka fyra klasser. Eftersom vi gjort en enkätundersökning kunde barnen inte vara för unga, utan det är nödvändigt att de kan skriva och formulera sig. Vi vet att barn i åldrarna 6-11 år har föreställningar om vad som är manligt och kvinnligt (Borisson- Fallgren, 2003). Därför tyckte vi att det var intressant att undersöka vad som påverkar och om de själva anser att de påverkats av något speciellt i frågan om kvinnligt respektive manligt. Genom vårt slumpmässiga val av barn i 11-årsåldern har vi fått in 71 svar, där 36 stycken var killar och 35 stycken var tjejer. Ett visst bortfall av 11-åringar har skett då barnen hoppat över vissa frågor i enkäten. Något som också bör poängteras är att det funnits elever som har svarat på frågan om de bor med mamma och pappa, att de enbart bor med mamman eller pappan och inte träffar den andre föräldern, här faller den ena parten bort i frågorna under kategorierna färger, kläder och saker, smink och bilar och dockor (se bilaga 1).

3.3 Konstruktion av enkäten

Barnen har fått besvara enkäten och dess fyra kategorier: färger, kläder och saker, smink samt bilar och dockor (se bilaga 1). Varje sida började med en fråga rörande en kategori. Kategorierna med frågor är valda så att barnen kan koppla till sin egen vardag och

förhoppningsvis till en för dem känd situation. Enligt Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) bör undersökningen ha sin utgångspunkt i en känd situation eller upplevelse för barnet. Barnen fick sedan möjlighet till att förklara varför de svarat som de gjort, därefter skulle de kryssa i vem och vad som påverkat dem. Barnen skulle även förklara hur det har påverkat dem. Eftersom barnen hade möjlighet till att skriva egna tankar och funderingar samt svara på vad som påverkar dem, hade vi sedan en uppgift att tolka det barnen skrivit. Denscombe (2000) anser att kvalitativa data är resultatet av en tolkningsprocess. Därför kan vår enkätundersökning vara av kvalitativ art. En kvalitativ undersökning är något man använder för att skaffa sig en djupare förståelse av det man undersöker (Patel & Davidsson (2003)). I vår undersökning har ett stort antal elever fått besvara enkäten, nämligen 71 barn, vilket kan kopplas till en kvantitativ undersökning. En kvantitativ undersökning innebär att man gör en undersökning som man sedan generaliserar resultaten, vilka sedan kopplas till den grupp som undersökts, i det här fallet 11-åringar. Vi anser att vår undersökning är tillförlitlig då vi har fått in 71 besvarade enkäter, där nästan alla barn har förklarat hur de menar och tänker kring vad som påverkat dem i deras synsätt kring kvinnligt respektive manligt. Vår enkät har en giltighet då vi undersöker vad 11-åringarna anser påverkar dem, samt om de kan urskilja vad som påverkat deras synsätt i vad som är kvinnligt respektive manligt, genom att barnen förklarat och kryssat i förvalda alternativ i vad och vem som de ansett påverkat mest i fyra kategorier (se bilaga 1). I enkäten undersökte vi även om det fanns en skillnad i killarnas och tjejernas svar. Vi tolkade sedan barnens svar hur barnen upplevt vad och vem som påverkat dem till att tycka att något är kvinnligt eller manligt.

3.4 Vad det innebär att göra undersökningar med barn

Eftersom vi har valt att göra en enkätundersökning innebär det att data samlats in genom enkäter där frågor ställts skriftligt till barnen om vad de anser påverkat dem i vad som är kvinnligt respektive manligt. Det här kan kopplas till att det här har varit någon slags intervju men att frågorna ställts skriftligt istället för muntligt. Enligt Hansagi & Allebeck (1994) finns det två sätt att samla information om företeelser och händelser i vår omvärld, vilka är att göra egna iakttagelser eller att fråga någon som ger upplysningar, vilket kan vara både muntligt eller skriftligt. Vi utgår här ifrån att en intervju och en enkät kan vara lika svårt, samt innebär att man kan jämföra en intervju med en enkätundersökning. Enligt Krag Jacobsen (1993) finns det bara få intervjuer med barn. Många vuxna har svårt med att göra bra intervjuer där barn medverkar, då barns medverkan i undersökningar gör att det blir tidskrävande och oförutsägbart. För att göra bra intervjuer med barn, bör man känna till barnens språkliga samt

mentala utveckling inom undersökningsgruppen. Barn över två år har utvecklat ett användbart språk. Barnens förmåga att sätta ord på upplevelser, avsikter, känslor, orsaker, sociala sammanhang och att skapa begrepp utvecklas med ökande ålder drastiskt. Ett vanligt missförstånd som den vuxne gör är att man förväxlar barnens värld med sin egen. ”Barn lägger märke till andra saker än vad vuxna gör, och de lägger in helt andra innebörder i olika frågor” Krag Jacobsen, 1993 s. 165). Enligt Krag Jacobsen går det att tilltala barn med språkbruk och ordval de inte behärskar, vilket kan vara viktigt för deras fortsatta språkutveckling. När det gäller barn är det ofta så att det inte finns något språk de kan använda sig utav för att svara på en fråga, hur mycket de än vill. Det behöver alltså inte hjälpa med att man som undersökare tänker ut finurliga frågor, vars syfte är att locka fram vissa svar.

Enkätens första sida rörde frågor om barnens bakgrund och familjeförhållanden. Enkäten var uppdelad i kategorier med frågor som var uppdelade i färger, kläder och saker, smink samt bilar och dockor, där en kategori motsvarade en sida. Ett frågeformulär ska se inbjudande ut samt vara lätt att fylla i (Hansagi & Allebeck, 1994). Frågorna ska vara separerade ytmässigt från varandra, och rimligt med plats ska finnas för svar på kommentarer och öppna frågor. En fråga och tillhörande svar ska vara sammanhängande och hållas ihop, någon del av frågan eller svarsalternativet får inte fortsätta på en ny sida. ”Man behöver inte sträva efter att till varje pris åstadkomma ett kort frågeformulär; det är bättre om det är luftigt och överskådligt. Längre frågeformulär (och fler frågor) tycks enligt test inte ha någon negativ effekt på svarsbenägenheten” (Hansagi & Allebeck, 1994 s. 59).

Vår enkätutformning var utan bilder, då risken för påverkan utifrån dem kan påverka elevernas svar. Genom att ha bilder i enkäten tror vi att barnen blir påverkade och svaren blir inte pålitliga för undersökningen. Eftersom vår uppsats handlar om påverkan utifrån bland annat media vet vi att bilder har en viss påverkan (Havnesköld & Mothander, 2009).

3.5 Tillvägagångssätt

Vid kontakt med skolorna via telefon presenterade vi oss samt förklarade vad enkäten handlade om. Lärarna fick här ta ställning om enkäten var lämplig för just deras klass samt om de ansåg att det var lämpligt att låta eleverna svara på den. Vi poängterade här att lärarna inte skulle tala om för eleverna vad enkäten handlade om, för att få så ärliga svar som möjligt så att inga diskussioner om kvinnligt och manligt ska kunna diskuteras innan de svarade på enkäten. I vår undersökning kodade vi inte enkäterna för att vi skulle få så ärliga svar som

möjligt, då barnen kanske skulle känna att de inte ville skriva om saker eller kryssa för saker som de anser är pinsamma om någon får reda på det. Därför har vi valt att inte koda enkäterna för att eleverna ska få vara så anonyma som möjligt. Den kodningen vi gjorde var att dela upp enkäterna i fyra högar, där varje hög motsvarade en klass.

Vi anlände till skolorna på avtalad tid för att prata med klassläraren innan undersökningstillfället. Läraren hade då chans att fråga oss om det var något denne undrade om och vi kunde även komma överrens med läraren om det fanns någon uppgift som eleverna kunde få om de blev färdiga fortare än alla andra. Väl ute i klasserna presenterade vi oss för eleverna och vad de skulle få göra. Innan vi gick igenom enkäten gick vi igenom den gemensamt samt förklarade att enkäten skulle ifyllas individuellt och vara anonym. Alltså behövde de inte skriva sina namn på enkäten. Därefter hade eleverna möjlighet att ställa frågor till oss gällande undersökningen. Sedan gick vi runt i klassrummet och delade ut enkäterna till eleverna. Eleverna får sedan svara på frågorna och undrade de något samt hade frågor på enkäten var vi i klassrummet under hela undersökningen och var tillgängliga för eleverna.

När eleverna var färdiga med enkäten, lade de enkäten upp och ner vid sidan om sig som vi vid början av undersökningstillfället hade talat om att de skulle göra. Sedan gick vi runt och samlade in enkäterna i takt med att eleverna blev färdiga. Eleverna fortsatte sedan med det som läraren tilldelat dem att de skulle göra efteråt, medan de andra fortsatte att svara på enkäten. När alla enkäter var ifyllda och insamlade tackade vi så mycket för hjälpen och skoldagen fortsatte som vanligt.

3.6 Bearbetning och analys

Enkäterna vi samlat in lades i fyra högar där varje hög motsvarade en klass. Härifrån utgick vår bearbetning. Enkäterna från varje klass gick vi igenom var för sig och delades upp i två högar med pojkars svar respektive flickors svar. Efter det gick vi igenom svaren i respektive högar och gjorde en sammanställning av högarnas svar. Därefter gjorde vi likadant med de andra tre högarna som motsvarade resten av klasserna. Sedan jämförde vi och letade efter skillnader och likheter killar och tjejer emellan och diagram på vad vi kommit fram till utformades utifrån olika kategorier och mönster vi kunnat se.

Vi anser att vår enkätundersökning har reliabilitet, då det är många barn som har besvarat enkäten. En intressant fråga är om vi hade valt att göra vår undersökning med barn på fritids istället för i skolan, hade resultatet blivit detsamma?

3.7 Etiska överväganden

Vår enkätundersökning har varit anonym, vilket innebär enligt Patel & Davidsson (2003) att det varken finns nummer, namn eller någon annan möjlighet till att identifiera den som svarat på enkäten. Innan utlämningen av enkäten till barnen hade vi haft i åtanke de fyra forskningsetiska principerna, som enligt vetenskapsrådet (2002) är samtyckeskravet, informationskravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet. Genom att ta kontakt med skolorna innan vi lämnade ut enkäten, där vi informerade om vad undersökningen handlade om samt dess syfte, fick de som varit med i undersökningen en möjlighet att välja om de ville vara med i vår undersökning eller inte. Samtyckeskravet har här varit i åtanke. När vi var ute på skolorna förklarade vi syftet med vår enkätundersökning och arbetet för barnen, vilket kan kopplas till informationskravet. Vi valde dock att inte ta kontakt med föräldrarna, då enkätundersökningen var anonym och ansåg därför inte att den var etisk känslig. Enligt vetenskapsrådet (2002) anses det att etisk känslighet kan variera beroende på vilket samhälle man kommer ifrån. Eftersom vår enkätundersökning har varit anonym kan den inte på något sätt kopplas till barnen. Enligt vetenskapsrådet innebär konfidentialitetskravet att forskaren är den enda som har tillgång till personuppgifter och som kan ta del av dem. Vi valde att göra sammanställningen av enkäten i form av diagram, där varje klass behandlades var för sig och sedan jämfördes och slogs ihop för att se likheter och skillnader barnen emellan. Det här ledde till att elevsvaren förblev anonyma. Nyttjandekravet uppfyller vi genom att vi endast använder enkätsvaren vi fått till just det här forskningssammanhanget och inte till något annat samt att vi gör en vetenskaplig forskarrapport.

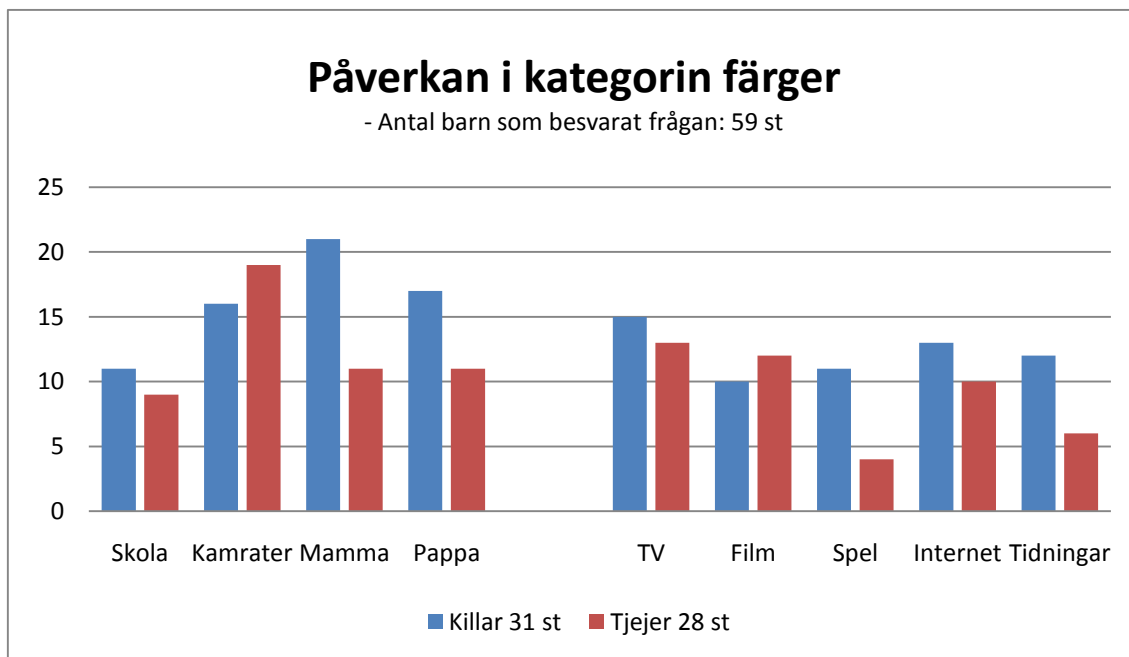
4 RESULTAT OCH ANALYS

Våra problemformuleringar har varit *Kan 11-åringar urskilja huruvida de blir påverkade om vad som är kvinnligt respektive manligt? Vem eller vad har påverkat 11-åringarnas synsätt på vad som är kvinnligt respektive manligt? Skiljer det sig mellan pojkarnas och flickornas svar om vem och vad som påverkat dem?*

Vi har valt att visa resultatet i diagram, där diagrammen visar antalet kryss som barnen gjort i enkäten under kategorierna färger, kläder och saker, smink, bilar och dockor på vem och vad som påverkat dem, inte antalet elever som besvarat den. Att diagrammen visar antalet kryss som eleverna gjort i enkäten beror på att många av barnen valt att kryssa i mer än ett alternativ. Det här kan bero på att barnen haft svårt för att urskilja ett alternativ om vad och vem som påverkat dem, men det kan även bero på att de tyckt att fler än ett av alternativ har påverkat.

Av alla barn som besvarat enkäten har ett visst bortfall skett (se sid 19). Det här är någonting som man bör ha i åtanke, då resultatet och avläsningen av diagrammen kan vara missvisande. Eftersom vi valt att titta på vad barnen anser påverkar dem i de olika kategorierna, har vi valt att inte ta med de elever som svarat annat i diagrammet utan redovisar deras anledningar för sig i slutet av varje kategori, till exempel släkt, syskon, reklam, mobil och Wc. Här nedan följer diagrammen med resultatet från samtliga enkäter som visar antalet kryss i vad som påverkat 11-åringarna.

4.1 Påverkan i kategorin färger

Av diagrammet framgår det att killarna anser att det mest är mamma som påverkar deras synsätt, gällande vilka färger som är manliga respektive kvinnliga. Intressant är att killarna anser att mamma och pappa påverkar mer än kamraterna. Det här kan bero på att många har kryssat i både mamma och pappa som en enhet då det kanske är svårt att skilja på föräldrar då de båda ingår i familjen. Det som killarna anser har påverkat dem mest i kategorin vad i färger är TV. Eftersom vi inte fått så många kommentarer i enkäterna om just TV utan mycket om film, kan bero på att killarna har förknippat film med TV. Tjejerna anser att det är kamrater som påverkat dem mest. Jämför man med killarnas svar som var mamma och pappa ser man att de inte alls har samma påverkan som kamraterna har för tjejerna. Under kategorin vad är det även här TV:n för tjejerna som killarna tyckt. Tittar man på killarnas svar och jämför med tjejernas ser man att spelen har större påverkan på killarna än på tjejerna. Här skulle man kanske kunna dra slutsatsen att tjejer inte spelar mycket spel.

Killarnas svar om vem och vad som påverkat

Killarna har här förklarat sitt val av föräldrar då det är de som har berättat att alla har rätt till en egen åsikt, samt att alla får klä sig hur man vill. Barnen förklarar vidare att de har sett att deras mamma nästan alltid har rosa och vitt, vilket de därför anser är kvinnliga färger. En kille har här förklarat att föräldrarna påverkar då han anser att ”De har ju lärt mig allt som en kille kan ha” alltså rosa och lila är tjejfärg medan resterande är manliga”. De barn som kryssat i att

skolan påverkar menar att alla tjejer i skolan har rosa kläder. Många killar tycker att alla kan använda alla färger, dels för att de känner många som har färgerna vi nämnt i enkäten, dels för att de inte anser att det finns någon uppdelning mellan manliga och kvinnliga färger. Dock anser många att de blir påverkade av kamrater då de frågar varför man har en tjejfärg på sig, om de tycker att man har det. En kille har här skrivit att han inte brydde sig om vad kamraterna tyckte utan han använde sina favoritfärger som var rosa och turkos. En annan kille har förklarat att hans favoritfärger är röd och rosa men att många tycker att det är tjejigt. Några killar anser att filmer har påverkat dem i att tycka att alla får ha vad de vill för färger på sig för alla är olika, även reklam har här påverkat. En kille som kryssat i att spel har en viss påverkan syftar på att det skulle vara konstigt om en militär haft rosa kläder på sig i krigsspel samt att det skulle vara fult. En kille som kryssat i annat i enkäten har här skrivit att tennisspelarna har påverkat honom i färger för de har olika färger och världstian har de färgerna på racket.

Tjejernas svar om vem och vad som påverkat

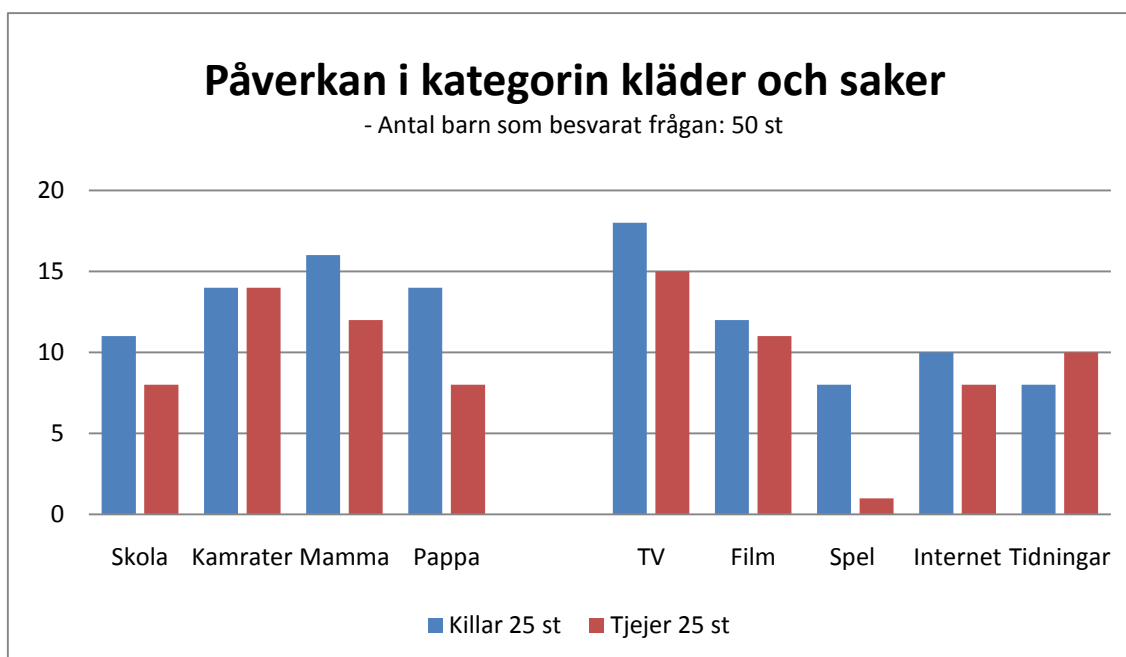
Överlag tycker tjejerna att alla kan ha alla färger men att rosa och lila är mer kvinnligt än manligt. Även bland tjejerna var det övervägande att alla borde få bära och gilla vilka färger de vill utan att man ska bli retad. En tjej har förklarat det här genom att skriva ” tex om killar bär rosa så kan de bli kallade för bla bög, men om tjejer bär killiga färger så händer inget speciellt, de får kanske någon enstaka kommentar om det. Jag gillar inte att det är så”. En annan tjej har kommenterat att ”Mina kamrater och min pappa kan tex ha rosa skjorta och det är snyggt, inte konstigt”. Många tjejer som har kryssat i kamraterna som påverkar förklarar att ”tjejer har oftast vissa färger och killar har oftast vissa färger”. Föräldrarna har även här påverkat tjejerna om rättigheter att få ha vad man vill på sig då en kille inte ska behöva skämmas då de använder rosa. Båda könen ska ha samma rättigheter. Någonting som några tjejer har lagt märke till och poängterat är att män alltid har mörka saker på sig, medan kvinnor har mer ljusa färger. De förklarar även att män gillar mörka kläder. Här är det en tjej som har skrivit tvärtom då hon anser att tjejer kan gilla de mörka färgerna och killar kan gilla de ljusa. Andra har skrivit att det inte är någon skillnad och att man får gilla vilken färg man vill. Tjejer har kommenterat att de ser vad som är inne och ute genom att titta på modeller i tidningar, vilket visar en viss påverkan de har. De tjejer som har kryssat i annat i enkäten har skrivit att de sett det på stan och därigenom blivit påverkade av färger. En tjej har förklarat att

”Jag tänker ibland på vad jag vill ha. Man vill ju inte skämmas, men jag vet att jag kan ha på mig det jag vill”.

Sammanfattning

I diagrammet färger ansåg killarna att mamma påverkat mest, medan tjejerna ansåg att kamraterna påverkat dem mest. Intressant att lyfta fram här är en killes förklaring till att föräldrarna påverkat honom, då han anser att de lärt honom allt en kille kan ha i klädväg. I vad som påverkat tyckte killarna och tjejerna att det var TV som hade störst påverkan. Överlag kan man se i diagrammet färger att kamraterna har stort inflytande genom att säga vad som är manligt och kvinnligt samt att de påverkar varandra i sina synsätt på vad som är manligt respektive kvinnligt. Att bli retade är något varken killar eller tjejer vill, men i deras kommentarer kan vi avläsa att det är vanligt. Mammans påverkan utgörs av att killarna anser att de färger hon har på sig är kvinnliga, exempelvis rosa. Tjejerna har skiljt på färgerna genom att dela upp dem i mörka och ljusa färger där de mörka är mer manliga än de ljusa som anses vara kvinnliga. Det kan finnas en tendens i både killarnas och tjejernas kommentarer att det är mer accepterat om en tjej klär sig i manliga färger än om en kille skulle klä sig i kvinnliga. I media såsom TV och tidningar nämns modellernas och modesidornas påverkan av tjejerna.

4.2 Påverkan i kategorin kläder och saker

Av diagrammet kan man avläsa bland killarna att även här är det mamma som påverkat mest. Killarna har svarat att kamrater och pappa påverkar efter mamma. Här ser man att det även här är TV:n som påverkat mest, men mer övervägande än under kategorin färger. Tittar man på tjejerna är det återigen kamrater för tjejerna som påverkat mest och under kategorin vad är det övervägande TV:n som påverkat, vilket är samma resultat som i kategorin färger, förutom att TV:n är mer utmärkande här.

Killarnas svar om vem och vad som påverkat

En kille har förklarat sina föräldrars påverkan genom att skriva att ”tjejer och killar är olika och gillar olika saker, men det finns även killar som gillar tjejsaker och tvärtom men det är lite ovanligt. Ingen är den andre lik. Alltså jag kan inte gå runt i kjol de har de lärt mig och att inte vara tjejig”. Många killar har förklarat att de ser skillnad på kläder då det finns klänningar och att de tror att klänningar finns för att alla inte ska vara lika, då de anser att killar inte kan använda klänning för att det skulle vara konstigt. En kille har kommenterat att om han ser en kompis med en snygg tröja så visar det modet. Här tyder det på att även killar påverkas av mode och inte är något endast för tjejer. En del av killarna anser att reklamen på TV:n har påverkat. En kille har kommenterat det här med att han ser det på leksaker. ”Tex en barbie med rosa klänning eller en robot med vapen som är svart”. En annan kille har förklarat att han sett på TV att de har skojar med killar som haft klänning på sig.

Tjejernas svar om vem och vad som påverkat

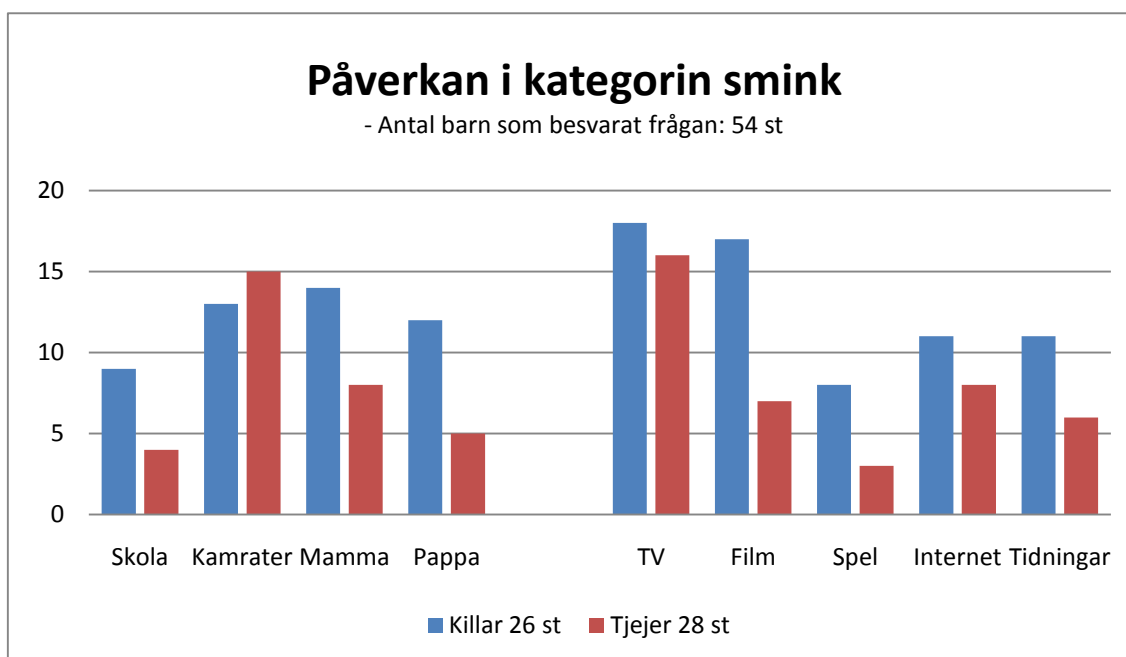
Tjejerna har här svarat att de ser skillnader på att killar använder mer pösiga kläder än tights. Tjejerna ser på sina kamrater att de har smycken och fina kläder samt att de brukar titta på modevisningar på TV:n. De anser att man anpassar kläder till kille och tjej exempelvis kalsonger och trosor. Många tjejer menar även att klänning och kjol är ingenting som killar kan använda och om de skulle det hade det bara sett konstigt ut. En tjej har kommenterat det så här: ” Tjejer har ju klänningar och så, men killar brukar inte precis ha det. Jag tror att i andra länder har killar också klänningar men i Sverige tror jag inte det är vanligt”. Tjejerna har även poängterat att killarnas kläder inte är så komplicerade, men att vissa killar gillar kanske örhängen och halsband. ” Tjejer har ju klänningar och så, men killar brukar inte precis ha det. Jag tror att i andra länder har killar också klänningar men i Sverige tror jag inte det är vanligt”. Någon tjej har skrivit att hon inte ser någon skillnad men att kanske dagens

kvinnokläder är feminina och att det inte är något fel i det. Överlag anser tjejer att de nog tänker mer på vad de har på sig i förhållande till killarna, men poängterar att det finns transvestiter och att det inte är något som är konstigt då alla får vara som man vill. Tjejerna som har kryssat i kamrater, mamma och pappa anser att de har lärt sig ett sätt att vara på, medan killar har lärt sig ett annat sätt att vara.

Sammanfattning

I diagrammet kläder och saker ansåg killarna att mamma påverkat dem mest, medan tjejerna ansåg att kamraterna har större inflytande. I vad som påverkat ansåg både killarna och tjejerna att det var TV som påverkat dem mest. Här visas samma resultat som i kategorin färger att mamma haft störst inverkan på killarna medan tjejerna påverkas mer av kompisar samt att TV:n haft störst inflytande på båda. Överlag kan man även här se att det mer är accepterat om en tjej klär sig manligt än om en kille klär sig kvinnligt. Vi kan urskilja i barnens svar en tendens till att tjejer tänker mer på vad de har på sig i förhållande till killarna.

4.3 Påverkan i kategorin smink

Av diagrammet framgår det att killarna tycker mamma är den som påverkat dem mest, där kamrater och pappa följer tätt efter. Man ser tydligt att det skiljer sig mellan killar och tjejers svar då tjejer anser att de inte påverkas mycket av föräldrarna och skolan, medan killarnas

svar är mer jämnt då kamraterna och skolan påverkar. Mamma är den av föräldrarna som överlag påverkar mest bland båda könen, vilket kan vara intressant att reflektera över. I diagrammet kan man avläsa att killarna tycker att det är TV, följt av film som påverkar dem mest. Att TV och film fått nästan lika många kryss tror vi beror på att fler killar har kryssat i att killar kan använda smink, men kommenterat att killar bara kan använda det i TV, film, maskerad och teater. I kategorin smink är det mer killar som kryssat för tidningar än tjejer, men kan bero på att killarna kryssat i alla alternativen i just den här frågan i enkäten och därför höjt siffrorna. Det var vanligt att de kryssade i allt när det gällde vad, då de kan ha haft svårt att välja ut bara en som påverkat dem i kategorin vad. Tjejer anser att det övervägande är kamraterna som påverkar dem i att tycka som de gör. Man ser här tydligt att skolan och föräldrarna inte har så stor påverkan på tjejer men att de har det på killarna. Det här kan bero på att tjejerna mognar fortare än killar och stöter bort sina föräldrar tidigare och på ett annat sätt än vad killar gör. Under kategorin vad är det övervägande TV som tjejerna anser påverkar dem mest.

Killarnas svar om vem och vad som påverkar

Många killar anser att killar kan använda smink men att det är vanligare att tjejer har det, då de har sett det. Nästan lika många killar anser att killar inte kan använda smink för att det är kvinnligt samt att killar inte kan sminka sig förutom på maskeradfest. En kille har kommenterat att killar kan ha smink men att han i klassrummet och på stan inte ser att någon har smink samt att ”en kille med smink ser helkonstig ut”. Killarna har förklarat hur TV har påverkat dem genom att de på TV:n har sagt att killar inte ska sminka sig, men även att killar kan använda det då killar i filmer sminkar sig. De anser att det är ok att killar sminkar sig i TV-världen men inte i verkligheten då det ser böigt ut. Killar kan använda smink om de vill täcka över något de är missnöjda med i ansiktet skriver också en del. ”Killar kan använda smink för killar kan också vilja vara snygga”. Många killar har poängterat att manliga rockstjärnor kan använda smink, då de sett det på TV.

Tjejerna svar om vem och vad som påverkar

Tjejerna anser att killar kan använda smink men bara i teater, filmer och musikvideos. De skriver även att de inte kan använda smink för att det är en tjejsak som bara passar tjejer. I kommentarerna om att skolan har påverkat, vilket bara var en liten del som kryssat i att den

påverkar, skriver de att killarna i skolan aldrig har smink, vilket kamrater och pappan inte heller har. En tjej har skrivit att hon tycker att ”Män är snygga utan och tjejer har ett behov av det eftersom de vill känna sig snygga”. En tjej som har kryssat i att bland annat skolan och föräldrarna har påverkat förklarar att ”de har berättat om rättigheter. Om man gillar att ha smink så är det bara att våga ha det oavsett kille eller tjej”. Tjejerna hänvisar i förklaringen till varför att ”i TV kan både killar och tjejer ha det, men där måste de ha det p.g.a. ljuset m.m”. Här är det även många tjejer som skriver att killar kan ha smink för att manliga rockstjärnor har det och att de ser coola ut i det. Många av tjejerna har här hänvisat till sina idoler, exempelvis Jay Smith som använder smink och är aktuell på TV i programmet Idol. Idoler som Kiss och Sebastian Kranz är några som även nämns och som de har sett på TV. En tjej har skrivit att TV påverkat då hon sett att ”Punkare brukar ha smink för att det ska vara tufft. De är de för de bryr sig inte om vad andra tycker”. Överlag har vi sett tendens till att tjejer tycker att killar kan använda smink, medan killarna anser att de inte kan använda smink.

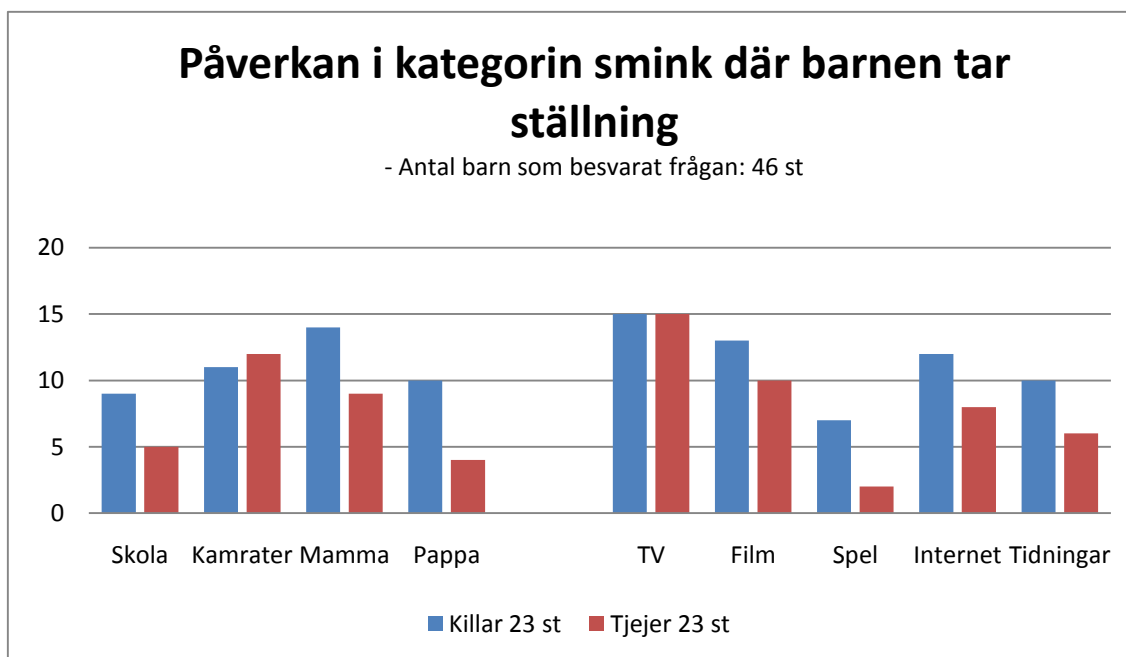
Sammanfattning

I diagrammet smink anser återigen killarna att mamma påverkat dem mest och tjejerna kamraterna. I vad som påverkat är det även här TV som haft störst inflytande på barnen. I hänvisningen till att både killar och tjejer kan använda smink tar barnen upp idoler som sminkar sig. Överlag kan vi utläsa att både killar och tjejer kan använda smink, dock anser de flesta killar att det bara är accepterat i TV, film, teater eller i maskerader.

4.4 Påverkan i kategorin smink där barnen tar ställning

Här nedan visas barnens svar där barnen har fått bestämma i frågan smink om det är manligt eller kvinnligt att sminka sig, då man kan tycka att killar kan använda smink men anser ändå att smink är kvinnligt. I föregående fråga om smink var frågan om killar kunde använda smink.

Här har barnen fått ta ställning i om de tycker smink är manligt eller kvinnligt. Killarna anser i kategorin vem att mamma har påverkat dem mest, samt TV under kategorin vad. Här tycker lika många tjejer som killar att TV har påverkat mest, samt att det är lika många killar som tjejer som besvarat frågan. Tjejerna anser att kamraterna påverkar under kategorin vem samt TV under kategorin vad.

Killarnas svar om vem och vad som påverkat

De flesta killar anser att smink inte är manligt men att killar kan använda det. En annan har förklarat att hans föräldrar har påverkat honom i att tycka att smink inte är manligt för att hans mamma och pappa tycker att det är löjligt. Ytterligare en annan kille har skrivit att det är fjolligt med smink på killar. Någon enstaka har kommenterat att alla har rätt att se ut som de vill. En annan kille har skrivit att hans mamma och pappa har påverkat honom, då de har sagt vad som är rätt och fel under hans uppväxt. Kommentarer om att det är böjigt att killar använder smink har också dykt upp i enkätsvaren.

Tjejernas svar om vem och vad som påverkat

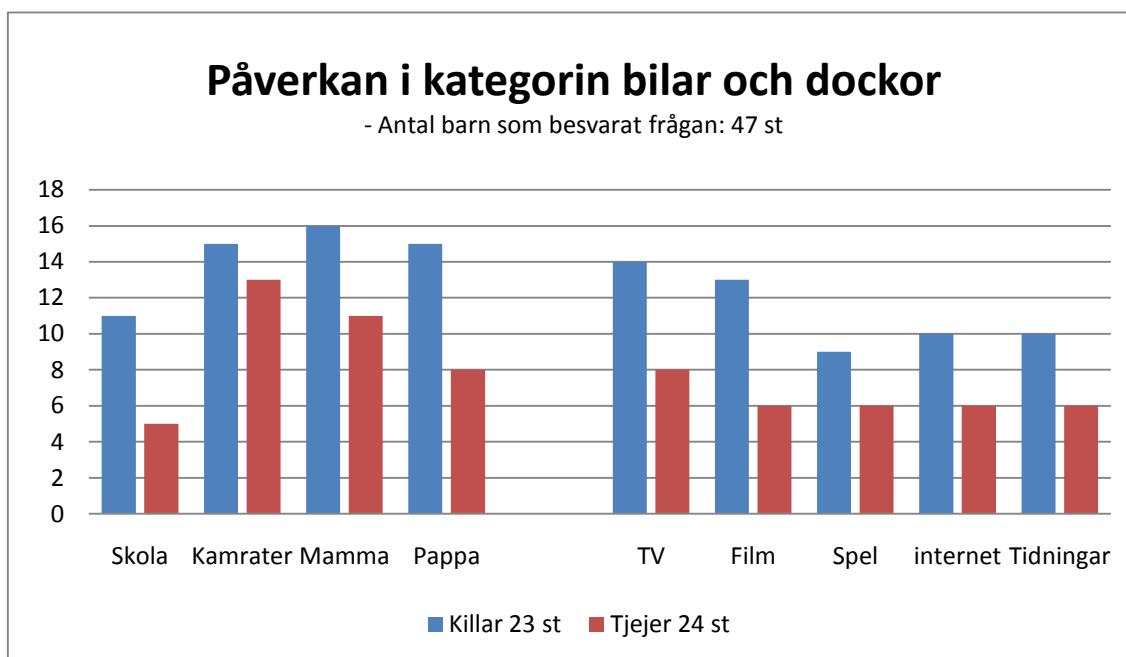
En del tjejer anser att smink både kan vara manligt och kvinnligt, medan killar överlag anser att det är kvinnligt. Tjejerna har kommenterat det här genom att skriva att killar kan använda smink om de vill ha det. En tjej har skrivit att det inte finns någon lag på att de inte får ha det,

likaså är det med tjejer då det inte är ett måste. Överlag får alla ha det de vill ha och det de trivs i. En annan tjej har skrivit att man kan höra och se av kamrater och tv, vilket har påverkat hennes synsätt i vad som är kvinnligt respektive manligt.

Sammanfattning

I diagrammet smink där barnen tar ställning om smink är kvinnligt respektive manligt anser återigen killarna att mamma påverkat dem mest och tjejerna kamraterna. Även här har TV:n haft störst inflytande på deras synsätt om vad som är manligt respektive kvinnligt. I barnens ställningstagande om smink är manligt eller kvinnligt anser i stort sett alla barn att det är kvinnligt. Det finns ändå en liten del tjejer som anser att det både är kvinnligt och manligt. Fast både killar och tjejer anser att killar kan använda smink tycker de att det övervägande är kvinnligt.

4.5 Påverkan i kategorin bilar och dockor

Av diagrammet kan man avläsa att killarna anser att mamma påverkat mest, där pappa och kamrater kommer på delad andra plats strax efter. Här anser tjejerna att kamraterna har påverkat dem mest, medan mamma och pappa inte haft samma påverkan. Anledningen till det här tror vi kan vara att det är mer accepterat att en tjej leker med bilar än för om en kille leker med dockor. Därav behövs inte den påverkan från föräldrarna på tjejerna för att de ska leka med bilar då det anses mer naturligt än om en kille skulle leka med dockor. Det kan även bero

på att tjejerna har tagit ett steg ifrån föräldrarna och inte påverkas på samma sätt som killarna. Under kategorin vad anser killarna att TV påverkar mest, där film kommer på andra plats strax efter. Även tjejerna har svarat att TV påverkar mest. I diagrammet kan man se att lika många tjejer har kryssat i film, spel, internet och tidningar som kommit på delad andra plats. Det här kan bero på att många tjejer här har kryssat i alla i svarsalternativen.

Killarnas svar om vem och vad som påverkat

Killarna anser här överlag att man får leka med vad man vill samt vad man tycker är roligt. En kille har kommenterat det här genom att skriva att båda kan leka med bilar och dockor, då alla får leka med vad de vill och det är synd att vissa blir retade för det. En annan har svarat att ”Det är inte förbjudet för killar och leka med dockor och tjejer leka med bilar. Man får leka med vad man vill”. Att alla har rätt att tycka som de gör och göra vad de vill och ha på sig vad de vill är något återkommande i enkätsvaren. En kille har kryssat i annat och skrivit att deras syster lekte som liten med bilar och han själv med figurer som dockor. Därav kommer påverkan från familjen in som en helhet då alla i familjen påverkar. Många killar har svarat att de anser att killar kan leka med dockor och tjejer med bilar då de själva lekte med både bilar och dockor när de var små. Här har killarna kryssat i både mamma och pappa i enkäten, vilket kan tolkas som att föräldrar köpt sakerna till dem samt låtit dem leka med vad de vill. Även internet har påverkat en del då killarna har gett Youtube som exempel. Han tycker att killar kan leka med dockor för det gjorde han själv när han var liten. En kille har skrivit att han själv tycker att ”tjejer kan leka med bilar men killar kan inte leka med dockor för att han tycker att det är bögigt”. Här kan man ställa sig frågan varför han tycker att killar absolut inte kan leka med dockor, samt var han fått intrycket om att det skulle vara bögigt om en kille gjorde det. Killen har nämligen inte kryssat i att någon påverkat hans synsätt utan att han själv tycker det.

Tjejernas svar om vem och vad som påverkat

En tjej har kommenterat att hon inte riktigt vet vad som påverkat och förklarar att ”miljön kan nog påverka en del, men också vilka man umgås med. En annan har skrivit att saker hon läst samt att hennes uppväxt nog har påverkat lite. Mammans och pappans påverkan blir tydlig i en annan kommentar att ”De tycker att man inte ska falla för grupptricket och följa sitt hjärta”. Tjejerna har också överlag som killarna tyckt att tjejer och killar kan leka både med bilar och dockor, för att de själva tillsammans med flera de känner lekt med båda. Släktens påverkan nämns också i elevsvaren då de har fått leka med vad de vill. En tjej har skrivit att

”Mamma, pappa och bror har påverkat, man får leka med vad man vill”. Hon och hennes bror lekte med bilar och mamma och pappa köpte bilar till henne. Många tjejer har förklarat vidare att tjejer och killar gillar olika saker, därav att killar leker med bilar och tjejer med dockor. En tjej har skrivit att ”Killar tycker antagligen att det är roligare att leka med bilar än vad tjejer gör”. En annan tjej har här skrivit att tjejer inte kan leka med bilar för tjejer tycker speciellt om dockor och att killar inte kan leka med dockor, för de gillar att leka med bilar. Någon tjej har poängterat att det finns dockor som är gjorda för killar och dockor som är gjorda för tjejer då hon skrivit att ”killar kan leka med dockor för det finns killdockor också och om killar inte leker med dockor köper ingen dem”. Ytterligare en tjej har skrivit att ”Killar brukar också leka med dockor, actionfigurer är på ett sätt dockor. Tjejer brukar också faktiskt leka med bilar, bilarna till dockor är ett exempel. En intressant iakttagelse är att en tjej ansåg att ”tjejer kan leka med bilar för annars kan de inte köra bil när de blir äldre”. Att kamraterna påverkar ser man tydligt i tjejernas kommentarer då de nämner mycket om att killarna nog inte kan leka med dockor, för då kan de bli retade eftersom de anser att dockor är mer för tjejer. Filmer och skolan har påverkat då tjejerna anser att killarna blir retade om de leker med dockor, samt att de har sett det på TV. Här ser man hur mycket media i samhället påverkar 11-åringar.

Att kamraternas påverkan spelar en stor roll för tjejerna blir tydlig då en tjej har skrivit att hon lekte med bilar när hon var liten men när hennes kompisar sa att det var leksaker för killar, gav hon bort dem till sin lillebror. En annan tjej har skrivit att ”Det är tjejerna i klassen som bryr sig om killarna leker med dockor, killarna bryr sig inte så mycket om att tjejer leker med bilar. Jag tycker inte det är något konstigt med det. Bara man har kul”. Att det är mer accepterat om en tjej leker med bilar än om en kille leker med dockor syns i kommentaren: ”ibland kanske man vill leka med bilar eller killar leka med dockor. Jag skulle inte bry mig så mycket bara man har något kul att leka med. Killarna skulle nog bry sig om vi tjejer leker med bilar. Det är bara vissa tjejer som bryr sig om killar leker med dockor”.

De barn som inte kryssat i att någon påverkat dem har antingen kryssat i annat eller hoppat över att kryssa i något och skrivit en förklaring till vad de tycker på raderna nedanför i enkäten. Vanliga kommentarer är att alla har rätt att tycka som de gör, göra vad de vill och ha på sig vad de vill. En tjej som inte kryssat i att något påverkat henne har förklarat att det är hennes egen vilja och hennes eget beslut. Någon annan har skrivit att det kommit naturligt och en annan att ”Inget har direkt påverkat mig. Jag vill bara att alla ska vara glada och inte

behöva ha en färg på sig även om man inte vill”. En intressant förklaring till att en tjej såg skillnad mellan kläder på killar och tjejer var att hon påverkats av skolans skyltar på toaletten.”Egentligen är det fel men på toa finns det skyltar att tjejer har kjol och killar byxor”.

Sammanfattning

I diagrammet bilar och dockor visar resultatet samma som föregående diagram där killarna anser mamma och tjejerna anser kamrater i vem som påverkat dem. Både killar och tjejer anser att TV haft störst påverkan på dem. I barnens svar kan man urskilja en tendens att tjejerna har haft svårt att peka ut vad som påverkat förutom TV:n då både, film, spel, internet och tidningar fått lika många kryss. Intressant att lyfta fram är att här syns också en tendens som i kategorin kläder och saker att det är mer accepterat om en tjej leker med bilar än om en kille leker med dockor. Här ser man även att killarna kanske skulle bry sig om tjejer leker med bilar. Att föräldrarna påverkar om killar kan leka med dockor och tjejer med bilar förklarar barnen med vad de lekte med när de var små.

4.6 Sammanfattning

Överlag ser man att tjejerna anser att kamraterna och tv påverkat dem mest i sitt synsätt, vilket genomsyrar alla diagrammen. Killarna anser att det är mamma och tv som påverkat dem mest. En del barn har haft svårt att peka ut vem och vad som påverkat, då en del antingen kryssat i alla alternativen och menar att allt påverkat dem, eller inte valt något av alternativen då de istället har skrivit att de själva tycker som de gör och att ingen påverkat dem. Det kan även vara så att de inte tycker att det bara är något som påverkat utan att det är många som påverkat dem i att tycka att något är kvinnligt eller manligt.

5 DISKUSSION

I diskussionsdelen har vi valt att utgå från metod och resultatet, vilka vi här kommer att granska kritiskt både gällande vårt genomförande av enkätundersökningen samt resultatet. Här kommer dåtid, nutid, kultur, skola och media belysas ur ett genusperspektiv i förhållande till resultatet.

5.1 Metoddiskussion

Vid vår analys av resultatet har vi kunnat se att i alternativen vad som påverkat har barnen kryssat i flera alternativ istället för ett. I diagrammen kan man urskilja att vad som påverkat är mer utspritt över alternativen än i vem som påverkat dem. Några av barnen har även missuppfattat då de ska förklara hur de blivit påverkade i att tycka som de gör, genom att till exempel skrivit att på internet kan man kolla aftonbladet på olika saker och man kan titta i tidningar också, istället för att förklara *hur* internet har påverkat just hans synsätt på vad som är kvinnligt respektive manligt. Vi håller här med Krag Jacobsen (1993) att barn inte ser samma saker som vuxna gör och kan tolka frågor på ett helt annat sätt jämfört med vuxna.

I vår undersökning har vi fått in svar från 36 killar och 35 tjejer, vilket vi anser vara tillförlitligt, eftersom det är ungefär lika många flickor som pojkar som besvarat enkäten.

Efter genomförd undersökning har vi kommit fram till saker vi hade kunnat göra annorlunda och därmed fått bättre tillförlitlighet. Att besvara frågan om vad 11-åringarna ansett ha påverkat deras synsätt till att något är kvinnligt respektive manligt har vi uppfattat överlag som svårt för barnen att välja och peka ut i enkäten. Ett vanligt missförstånd vi vuxna gör är att förväxla barnens värld med sin egen (Krag Jacobsen, 1993). Det är svåra frågor vi ställt till en kanske för låg ålder, men samtidigt ville vi ta reda på vad de ansåg och om de ansåg att någon påverkat dem. Har de inte tyckt att någon gjort det så anser inte 11-åringarna att de kan peka ut exakt vad som påverkat dem. Det kan även vara så att de svaren vi fått in inte är tillförlitliga då barnen kanske känt sig tvingade att peka ut något i enkäten och bara kryssat i utan någon tanke bakom. Begreppen manligt och kvinnligt samt påverkan har varit svårt för barnen att förstå, då det här inte funnits i deras ordförråd. Det går att tilltala barn med språkbruk och ordval de inte behärskar bara man använder det i sammanhang barnen förstår och kan vara viktigt för den fortsatta språkutvecklingen (Krag Jacobsen, 1993). Vi fick därför förklara extra för eleverna om vad vi menade med det och manligt och kvinnligt blev då ”killigt” och ”tjejigt” och påverkan förklarade vi vara någonting som fått dem att tycka som de gör, där alternativen i enkäten fanns att välja mellan. En annan sak som blev synlig när barnen besvarade enkäten var att det tillkommit en extra sida (se bilaga 1) med tre linjer samt där vi tackar för deras medverkan. Det här gjorde många av barnen förvirrade, då de räckte upp och frågade vad de skulle skriva där. Hansagi & Allebeck (1994) poängterar att alla frågor och tillhörande svar ska vara sammanhängande och inte fortsätta på en ny sida för att inte förvirra barnen.

Det som var svårast för barnen uppfattade vi vara att fylla i enkäten samt förstå den, vilket i sin tur kan ha lett till att frågorna hoppades över. Det här är någonting som Krag Jacobsen (1993) talar om då man bör känna till barnens språkliga samt mentala utveckling inom den grupp man undersöker. Vi hade en viss kännedom gällande barnen i grupperna men de flesta barnen som vi gick ut till skulle enligt läraren kunna besvara enkäten bara vi gick igenom enkäten med frågorna innan, vilket vi gjorde. Att hoppa över frågor är även någonting vi sett en antydning till bland barnen, då de hoppat över frågor då de inte förstod eller inte kunde välja, här ibland fanns det även de barn som hade svårt med stavning och kan ha hoppat över för att det blev för jobbigt att försöka skriva. När det gäller barn är det ofta så att det inte finns något språk de kan använda sig utav för att svara på en fråga, hur mycket de än vill (Krag Jacobsen, 1993). Här hade det kanske varit bättre med en intervju. Däremot vet vi inte om vi då fått tillförlitlig information, då barnen kanske påverkas av oss, känner sig iakttagna och vill svara så ”rätt” som möjligt. Tiden skulle även inte ha räckt till med att intervjua så många som vi ville ha svar ifrån. Vi tror att barnen inte skulle vara lika ärliga vid en intervju som vid ifyllandet av en anonym enkät, då barnen inte längre varit anonyma. Att en kille skrivit att det är böigt att leka med dockor tror vi inte killen i fråga hade vågat säga rakt ut till oss enskilt vid en intervju.

Att vara ute i klassrummen på skolorna och vara tillgängliga för barnen och kunna hjälpa dem med enkäten, har gett oss en fördel i att förstå vad som barnen uppfattar som svårt med våra frågor i enkäten och att fylla i en enkät överlag. Många av barnen hade inte fyllt i en enkät innan och förstod inte riktigt vad det gick ut på, vilket vi ändå förklarade för dem. Genom att vara ute bland barnen och vara tillgängliga var även något som var svårt, då vi inte ville lägga oss i för mycket när barnen frågade om de kunde skriva så och kryssa i så. Barnen frågade om de var tvungna att kryssa i något om de inte kunde peka ut vem eller vad som påverkat, vilket vi besvarade med att gör så som du tycker blir bäst och förklarade att vi ville veta vad de tycker. Vi ville dock inte styra dem för mycket. Några barn har även missuppfattat den delen i enkäten då barnen ska förklara hur de menar att vem eller vad har påverkat dem. De har då skrivit om det de kryssat i och förklarat vad man kan göra på internet och vad man kan titta på för något på TV och så vidare. Det här är någonting som kan kopplas till Krag Jacobsen (1993) då barn har en helt annan föreställningsvärld än vad vi har och lägger in andra innebörder i frågor än vi vuxna.

I enkätdelen där barnen skulle kryssa i vad som påverkat dem i deras synsätt kunde vi haft med annan på frågan om vem som påverkat dem. Vi hade det på frågan vad som påverkat dem till deras synsätt och har kommit fram till att vi skulle haft det under vem som påverkat också. Tanken var att barnen skulle kryssa i annat gällande om det var något eller någon som påverkat som inte stod med i frågan som de kunde kryssa i, eftersom barnen själva gjort en egen ruta uppe vid den frågan där de skrivit syskon eller släkt med ett kryss i den gjorda rutan. Här kommer även in att vi kunde ha med syskon som ett svarsalternativ då vi hade med frågan i början om hur många syskon de hade. Vi tyckte att den frågan tappade sin innebörd när vi inte hade med det i resten av enkäten. Några barn som har kryssat i annat rutan i enkäten har skrivit att radio och mobil har påverkat dem, vilket man i efterhand kan tycka att det skulle funnits med bland svarsalternativen, men eftersom vi avgränsat arbetet blev det de alternativ vi valt.

5.2 Resultatdiskussion

Våra problemformuleringar har varit att ta reda på om 11-åringar kan urskilja huruvida de blir påverkade om vad som är kvinnligt respektive manligt, vem eller vad har påverkat 11-åringarnas synsätt på vad som är kvinnligt respektive manligt, samt att se om det skiljer sig mellan pojkarnas och flickornas svar om vem och vad som påverkar dem? I vår undersökning har vi kommit fram till att det verkar vara svårt för barnen att urskilja vad som påverkat dem i deras synsätt om vad som är kvinnligt respektive manligt. Mindre än hälften av alla 71 barn som besvarat enkäten har pekat ut vem som påverkat dem och vad som påverkat. Det skiljer sig mellan tjejer och killar i vem de anser som påverkar dem. Kamraterna är de som påverkar tjejerna mest i frågan vem, medan killarna anser att mamma är den som påverkat mest. Det här kan bero på att pappan inte använder smink och därav har pappan påverkat att det bara är något som kvinnor befattar sig med. Vi håller med Andersson (2009) att det finns föreställningar om vad som är kvinnligt respektive manligt och även om killar sminkar sig så är det i grund och botten ändå kvinnligt, vilket även har varit tydligt i barnens kommentarer i frågan om smink är kvinnligt eller manligt.

Att mamma påverkar mer än pappa kan bero på att det förr var mamman som hade hand om barnen som Andersson (2009) skriver, men att mammans roll som uppfostrare fortfarande till viss del lever kvar trots att vi idag lever i ett jämställt samhälle, där båda föräldrarna bidrar till uppfostran i tidig ålder som Havnesköld & Risholm Mothander (2009) menar. De barn som

inte skrivit något som har påverkat dem anser att de själva tycker det och inte påverkats av någon annan än de själva. Det här tror vi kan bero på att samhället idag kräver att barn ska vara självständiga och ta ansvar för sig själva som Frisé (2006) säger. Det kan här vara så att föräldrarna har en viss påverkan då de har uppfostrat till att barnen ska bli självständiga individer och ta ställning i frågor samt att alla är lika mycket värda och att man får klä sig som man vill och leka med vad man vill, utan att det ska vara något som är konstigt. Här anser vi tillsammans med Havnesköld & Risholm Mothander (2009) att lagar och normer också styr, då det finns jämställdhet mellan föräldrar och därav påverkar det direkt eller indirekt barnen.

Att flickorna inte anser att föräldrarna haft någon stor påverkan på deras synsätt om vad som är kvinnligt respektive manligt kan bero på att föräldrarnas inflytande i allmänhet minskar när barnen börjar skolan som Havnesköld & Risholm Mothander (2009) säger, vilket vi håller med om. Barn i skolan släpper sina föräldrar och ser mer till sina kamrater, vilket man kan se i vår undersökning då de allra flesta tjejerna ansett att kompisar påverkat dem mest i deras synsätt om vad som är kvinnligt respektive manligt. Här har skolan en stor uppgift att se till att det inte blir en negativ påverkan mellan dem, där mobbning kan förekomma om det som anses vara fel eller avvikande. Att barn ändå påverkas mycket av sina föräldrar är klart då föräldrarna redan vid födseln betar sig annorlunda beroende på om barnet är en kille eller tjej. Vi håller med Wilhelmsen (2003) att barnet föds in ett könspräglad samhälle och får lära sig redan från början vad som är manligt respektive kvinnligt. De vuxna skiljer på färger som barnens kläder har beroende på vilket kön barnet har, då killarna har mer mörka färger och tjejer har mer ljusa (Nordahl, 1996). Det här är någonting som många barn lagt märke till, då de har förklarat att killar har mörka färger och tjejer har ljusa. Barn lär sig vad som är kvinnligt respektive manligt, vilket innebär att de lär sig att vara kvinna eller man. Vad som är kvinnligt och manligt är något som är kulturellt betingat och en del strukturer är väldigt seglivade och traditionsbundna. Det är här viktigt att de vuxna granskar sitt sätt att vara och agera kritiskt om man vill ha det jämställt mellan de båda könen, då de påverkar barnen.

Både killar och tjejer skriver mycket om att man får vara så som är och att alla är olika. Barn idag växer in i ett jämställt samhälle, vilket påverkar dem i att tycka att man som kvinna eller man får vara som man vill, samt att man har lika rättigheter (Frisé, 2006). Hade de vuxit upp i ett samhälle så som det såg ut under bondesamhället, hade sannolikt skillnaden mellan kvinnligt och manligt varit mer framträdande. En tendens till att det är mer accepterat i dagens

samhälle om en tjej klär sig manligt och leker med bilar än om en kille skulle klä sig kvinnligt och leka med dockor är något som barnen tyckt. Förr var det inte accepterat om en kille skulle mjölka kon (Andersson, 2009), medan det idag inte är accepterat att en kille leker med dockor på samma sätt som att tjejer kan leka med bilar. Förr fick man utstå sanktioner från omgivningen men idag är det mobbning av kamrater. Eftersom barn är lättpåverkade, då de inte vet något annat, leder det här till att attityder i kamratgrupper påverkar lätt vilket vi håller med Havnesköld & Risholm Mothander (2009) om. Är det så att det faktiskt är mer accepterat att en tjej klär sig i manliga kläder och leker med bilar, än om en kille leker med dockor och klär sig kvinnligt i samhället, kan man undra om vi verkligen lever i ett jämställt samhälle. Alla har rätt att leka med vad man vill och klä sig hur man vill, men blir man retad för det är det inget jämställt samhälle. Är det här något vi människor som lever i dagens samhälle är medvetna om eller är det så omedvetet att det är enklare för tjejer att bli mer som killar? Är det samhällets medvetna eller omedvetna ideal? Är det ett omedvetet ideal anser vi att det kan vara svårare att förändra sitt beteende och det blir svårt att få ett jämställt samhälle som Borisson- Fallgren (2003) beskriver.

Vi lever även i ett informationssamhälle, vilket leder till att barnen får via bland annat TV och internet obegränsad tillgång till information om allt möjligt (Johansson, 2006). Likheten mellan killar och tjejer i vår undersökning är att de anser i frågan vad som påverkat att det är TV som påverkat dem mest i deras synsätt om vad som är kvinnligt respektive manligt. Det här kan kopplas till att det i reklam och i olika medier, tidningar och bilder finns markörer för hur de båda könen ska uppfattas. Eftersom vi lever i ett informationssamhälle tror vi att det är svårt av både skola och föräldrar att påverka vad som är kvinnligt respektive manligt, då det finns djupt rotade oskrivna regler i samhället som säger och visar vad som är kvinnligt respektive manligt. En tjej har uttryckt sig om det så här om skillnader i kläder mellan killar och tjejer i vad som är accepterat och inte: "Egentligen är det fel men på toa finns det skyltar att tjejer har kjol och killar byxor". Här ser man hur djupt rotat det är i vad som är manligt respektive kvinnligt och hur stor påverkan är egentligen. Det här är någonting som tjejen har lagt märke till och hon funderat över, men för många kan det här vara en omedveten påverkan. Återigen ser man här att barn påverkas lätt av sin omgivning och att det här blir tydligt att kjol är någonting som bara tjejer har. Vi instämmer med Smedler & Drake (2006) att alla människor har, oavsett om man är en kvinna eller en man, omedvetet bestämda förväntningar på andra i vår omgivning, där vi förväntar oss tydliga och omedelbara signaler

om könstillhörighet. Det här är någonting som kan kopplas till Nordahl (1996) då män tar avstånd ifrån det kvinnliga för det anses vara något fult och något som män inte får lov att vara.

Genom det här arbetet har vi fått insikt i att barn har svårt för att urskilja ”vem” och ”vad” som påverkat dem i deras synsätt om kvinnligt respektive manligt. Mindre än hälften har urskiljt vem och vad som påverkat dem. Vi har kommit fram till att barn påverkas mycket av kamrater, föräldrar och TV. Vi har även fått reda på att det skiljer sig mellan killar och tjejer i vem de anser påverkar dem mest, då killarna ansett att mamma påverkat dem och tjejerna ansett att kamraterna påverkat dem mest. Det skiljer sig inte mellan killarna och tjejerna i vad som påverkar dem då båda anser att TV är det som påverkat mest. Eftersom barn lär sig vad som är kvinnligt respektive manligt, då en del strukturer är väldigt seglivade och traditionsbundna, är det viktigt att de vuxna granskar sitt sätt att vara och agera kritiskt om man vill ha det jämställt mellan de båda könen, då det här påverkar barnens synsätt. Det här är av vikt som pedagog att känna till och använda sig av i sitt arbete med barn.

Eftersom vi tror att det skiljer sig mellan kulturer hade det varit intressant att forska vidare om det skiljer sig i vad som påverkar barnen i deras synsätt beroende på vilken kulturell bakgrund de har.

REFERENSER

Andersson, Daniel. (2009) *Fega pojkar pussar aldrig vackra flickor: Könrelaterade ordspråk i nordnorrländsk agrarmiljö belysta ur språkligt och kulturellt perspektiv*. Umeå: Umeå universitet.

Angervall, Petra. (2005) *Jämställdhetsarbetets pedagogik: Dilemman och paradoxer i arbetet med jämställdhet på ett företag och ett universitet*. Göteborgs universitet.

Borisson- Fallgren, Ann- Sofie. (2003) *Ett genusperspektiv på normer och regler i klassrummet* i E, Gannerud (RED.). "VÅGA BRYTA MÖNSTRET"- uppsatser kring ett jämställdhetsprojekt. Göteborg: Göteborgs universitet.

Denscombe, Martyn. (2000) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Fiebranz, Rosemarie. (2002) *Jord, linne eller träkol? Genusordning och hushållsstrategier, Bjuråker 1750 - 1850*. Uppsala: Uppsala universitet.

Frisén, Ann. (2006) *Kropp, utseende och sexualitet* i A, Frisé & P, Hwang (RED.). *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och Kultur.

Haag, Eva-Lena. (2003) *En diskursanalys av lärares samtal inom ett jämställdhetsprojekt* i E, Gannerud (RED.). "VÅGA BRYTA MÖNSTRET"- uppsatser kring ett jämställdhetsprojekt. Göteborg: Göteborgs universitet.

Hansagi, Helen & Allebeck, Peter. (1994) *Enkät och intervju inom hälso- och sjukvård: Handbok för forskning och utvecklingsarbete*. Lund: Studentlitteratur.

Hansen, Anna. (2006) *Ordnade hushåll. Genus och kontroll i Jämtland under 1600-talet*. Uppsala: Uppsala universitet.

Havnesköld, Leif & Risholm Mothander, Pia. (2009) *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Liber.

Hirdman, Yvonne. (2001) *Genus- om det stabilas föränderliga former*. Malmö: Liber AB.

Johansson, Thomas. (2006) *Att skapa sin identitet: Ungdom i ett posttraditionellt samhälle i A, Frisé & P, Hwang (RED.). Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och Kultur.

Larsson, Hans-Albin. (1999) *Boken om Sveriges historia*. Stockholm: Bokförlaget Forum.

Laskar, Pia. (2005) *Heterosexualitetens historia: Kön, sexualitet & njutningsnormer i sexhandböcker 1800-1920*. Stockholm: Modernista.

Lärarnas Riksförbund. (2007/2008) *Läraryboken*. Stockholm: Lärarnas Riksförbund.

Krag Jacobsen, Jan. (1993) *Intervju: Konsten att lyssna och fråga*. Lund: Studentlitteratur.

Magnusson, Eva. (2005) *Psykologi och genus*. Finland: WS Bookwell.

Månsson, Annika. (2001) *Flickor som bestämmer och pojkar som behöver närhet i Malmö Högskola Genusperspektiv på förskola, skola och utbildning*. Malmö: Lärarutbildningens reprocentral.

Nordahl, Bertil. (1996) *Vilse i damdjungeln: En debattbok om pojkar i barnomsorgen*. Lund: Tiedlund förlag.

Patel, Runa & Davidson, Bo. (2003) *Forskningsmetodikens grunder*. Studentlitteratur.

Reuterstrand, Siri. (2010) *Vem vill bli högerextremist?* I Genus: Populärvetenskapligt magasin från nationella sekretariatet för genusforskning.

Smedler, Ann-Charlotte & Drake, Karin. (2006) *Identitet och kön i A, Frisé & P, Hwang (RED.). Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och Kultur.

Säljö, Roger. (2000) *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv*. Falun: Norstedt.

Wilhelmsen, Maud. (2003) *Gymnasieelevers syn på etik och moral* i E, Gannerud (RED.). ”VÅGA BRYTA MÖNSTRET”- uppsatser kring ett jämställdhetsprojekt. Göteborg: Göteborgs universitet.

Internetkällor

Vetenskapsrådet. (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab. Finns tillgänglig på: http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_t_f_2002.pdf (2010-11-30).

Svenska akademiens ordlista. (2010) *Genus och kön*. <http://www.svenskaakademien.se/web/Ordlista.aspx> (2010-12-02).

Nationalencyklopedin. www.ne.se (2010-11-25).

Bilaga 1

Kille

Tjej

1. Har du några syskon?

Ja

Nej

Hur många bröder? _____st

Hur många systrar? _____st

.....

2. Vem bor du med?

Mamma _____

Pappa _____

Annan _____

.....

3. Har dina föräldrar invandrarbakgrund?

Ja

Var kommer de ifrån? Mamma: _____ Pappa: _____

Är din mamma född i Sverige?

Ja

Nej

Är din pappa född i Sverige?

Ja

Nej

Är du född i Sverige?

Ja

Nej

.....

4. Vilka fritidsintressen har du?

FÄRGER

5. Vilka färger tycker du är manliga respektive kvinnliga? Sätt ett M i rutan för det du tycker är manligt och K i rutan för det du tycker är kvinnligt samt B för både manligt och kvinnligt.

Blå Röd Grön Gul Orange Rosa Turkos
Lila Svart Vit Grå

Varför tycker du det?

Vem har påverkat dig?

Skolan
Kamrater
Mamma
Pappa

Vad har påverkat dig?

TV
Film
Spel
Internet
Tidningar

Annat: _____

Förklara hur det har påverkat dig!

KLÄDER OCH SAKER

6. Ser du någon skillnad på kläder och saker som visar att de är kvinnliga eller manliga?

Ja Nej

Vilka skillnader ser du då? Varför tror du de skillnaderna finns?

Vem har påverkat dig?

Skolan

Kamrater

Mamma

Pappa

Vad har påverkat dig?

TV

Film

Spel

Internet

Tidningar

Annat: _____

Förklara hur det har påverkat dig!

SMINK

7. Kan killar använda smink? Ja Nej

Varför tycker du det?

Vem har påverkat dig?

Skolan

Kamrater

Mamma

Pappa

Vad har påverkat dig?

TV

Film

Spel

Internet

Tidningar

Annat:

Förklara hur det har påverkat dig?

SMINK

8. Är smink manligt eller kvinnligt? Kan både killar och tjejer använda det? Förklara!

Jag tycker att:

Vem har påverkat dig?

Skolan

Kamrater

Mamma

Pappa

Vad har påverkat dig?

TV

Film

Spel

Internet

Tidningar

Annat: _____

Förklara hur det har påverkat dig?

BILAR OCH DOCKOR

9. Kan tjejer leka med bilar? Ja Nej

Kan killar leka med dockor? Ja Nej

Förklara varför du tycker som du gör?

Vem har påverkat dig?

Skolan

Kamrater

Mamma

Pappa

Vad har påverkat dig?

TV

Film

Spel

Internet

Tidningar

Annat: _____

Förklara hur det har påverkat dig?

Tack för hjälpen!
Anna och Elin